

2 til 1 års uddannelsesorlov i forbindelse med en handlingsplan. Det er åbenbart, at samtlige overgangsbestemmelser ikke udtømmende er gennemgået i besvarelsen, jf. også at der i besvarelsen udtrykkeligt er henvist til selve lovforslaget (L 16).

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 51:

Forespørgsel til arbejdsministeren lom gennemførelsen af handlingsplanen Rent arbejdsmiljø år 2005.

Af Anne Baastrup (SF) m.fl.
(Forespørgslen anmeldt 30/4 96).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke hertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forhandling om redegørelse nr. R 17: Forskningsministerens forskningspolitiske redegørelse 1996 – Åben dialog om forskning for fremtiden af 30. april 1996.

(Redegørelsen anmeldt 30/4 96. Redegørelsen givet 30/4 96. Meddelelse om forhandling 30/4 96).

Forhandling

Sonja Mikkelsen (S):

I Socialdemokratiet er vi ikke i tvivl om, at viden og velfærd hænger sammen. Der foregår en rivende teknologisk udvikling, og hver dag gøres der nye opdagelser om de levende organismer, uanset om Danmark bidrager hertil eller ej.

Den samlede danske forskningsindsats i forhold til resten af verden er under 1 pct., men udviklingen af det danske velfærdssamfund kan kun ske ved, at Danmark er aktivt med i frontlinjen, hvor ny viden erkendes. Danmark skal vise, at vi har noget at bidrage med på interna-

tionalt niveau, og skal åbne døren, så danske forskere og dermed det danske samfund og danske virksomheder får mulighed for at øse af de forskningsresultater, der frembringes overalt i verden.

Forskning, opdagelser og evnen til at kombinere ny viden og derved skabe nye muligheder er helt grundlæggende for vort samfunds udvikling og dermed muligheden for at fastholde og videreudvikle vort velfærdssamfund. Denne opfattelse er grundlæggende for Socialdemokratiet i vor stillingtagen til forskningspolitiske spørgsmål, herunder omfanget af den offentlige forskning og metoden til at opnå så megen forskning af høj kvalitet som muligt for pengene. Det er også det, jeg kan læse i de tre hovedpunkter, regeringen bygger sin forskningspolitik på: forskningen skal bidrage til teknologisk fornyelse og øget beskæftigelse, til bedre livskvalitet, miljø og sundhed og til kulturel udvikling i nationalt og internationalt perspektiv.

Socialdemokratiet så en klar fare i den fortsatte reduktion af budgetterne for de videregående uddannelsesinstitutioner under de skiftende borgerlige regeringer. De videregående uddannelsesinstitutioner er nemlig de forskningsinstitutioner, der helt fundamentalt bærer ansvaret for dansk forskning, både med hensyn til disciplinerne og kvaliteten. Derfor er der grænser for, hvor langt ned man kan presse universiteternes basisbevillinger, uden at det går ud over den basale forskning og dermed forskningsberedskabet, som er fundamentalt for forskning og udvikling overalt i samfundet og for dansk deltagelse i det internationale forskersamfund. En fortsat omprioritering af basisbevillingerne til programmidler rummer en tilsvarende trussel mod universiteternes evne til at bære det fundamentale ansvar for disciplinerne og kvaliteten.

I forbindelse med regeringsdannelserne i 1993 og i 1994 var det derfor væsentligt for Socialdemokratiet at erklære det som sin politik, at forskningen skulle opprioriteres, og vi kan i dag med tilfredshed konstatere, at det er sket på to måder: dels via øgede bevillinger på adskillige hundrede millioner kroner om året i både 1994, 1995 og 1996, dels – og ikke mindst – ved oprettelsen af et selvstændigt Forskningsministerium i 1994, hvor forskningsministeren fik en koordinerende funktion for hele den statslige forskningsindsats.

Resultaterne er heller ikke udeblevet. Jeg har arbejdet med forskningspolitik i mange år, og

især i slutningen af 1980'erne og i begyndelsen af 1990'erne var det deprimerende at opleve forskermiljøer uden begejstring og uden tro på mulighederne i fremtiden. Forskerne brugte oceaner af tid og kræfter på at sikre det økonomiske grundlag for deres forskningsprojekter, og de bekymrede sig om kvaliteten af undervisningen i takt med stigende studentertal uden yderligere tilførsel af ressourcer. Nu er budgetreduktionerne imidlertid afløst af stigende basisbevillinger og langt flere midler til særlige indsatsområder og til opbygning af IT-infrastrukturer, bygninger og apparatur.

Dette signal og denne nye virkelighed har flyttet nålen på forskernes humørbarometer fra slet til smukt. Nu er det debatter om nye muligheder, der præger kontakten imellem politikere og forskere. Der debatteres om genopretning og fornyelse, og forskerne kan igen i højere grad koncentrere sig om at forske og nå resultater. Det er jeg meget tilfreds med at kunne konstatere.

Regeringen ønsker ikke at fordele alle de nye midler efter det samme mønster, som de eksisterende midler fordeles efter. Regeringen har klart signaleret, at de ekstra penge skal bruges bevidst til at styrke dansk forskning og nå international standard på de områder, hvor vi har forskerpotentialet til det, og bruges til hurtigere omsætning for forskningsresultater til anvendelse i erhvervslivet og til udvikling af nye løsninger for de samfundsmæssige opgaver. Disse mål kan Socialdemokratiet fuldt ud støtte, men de kan kun nås i et tæt samspil med forskerne.

Derfor stiller vi krav til og har ønsker om de offentligt ansatte forskeres bidrag til dialogen med omverdenen om, hvad de forsker i, og de resultater, de opnår. Dette gør vi både for at give inspiration til erhvervslivet og politikerne, men i høj grad også for at tilfredsstille borgernes nysgerrighed og derigennem skabe forståelse for, at der skal gives øgede bevillinger til forskningen i en tid, hvor budgetterne i øvrigt bliver strammet, og hvor ret nærværende opgaver som f.eks. børnepasning ikke løses tilfredsstillende alle steder i landet.

Men også forskerne bør være åbne for inspiration fra omverdenen, uden at det behøver gå ud over deres forskningsfrihed. Specielt er det væsentligt, at der sker en endnu større, hurtig og systematisk vidensformidling til erhvervslivet. Det er nemlig en væsentlig inspirationskilde for fornyelse af både produkter og produktionsprocesser og ikke mindst for erhvervslivets

egen forsknings- og udviklingsindsats. Det er ikke nok, at vi øger omfanget af den offentlige forskning, det private erhvervsliv må også investere mere. Det er vigtigt, hvis vi hele tiden skal kunne forbedre miljøet og arbejdsmiljøet, som også er blevet en positiv konkurrencefaktor.

I Socialdemokratiet har vi derfor den opfattelse, at programbevillinger og offentlige fondsbevillinger skal følges op af særlige krav om formidling af forskningsresultaterne, både til de relevante brugere, som typisk findes i erhvervslivet, og til offentligheden i mere bred forstand. Det bliver i høj grad en fremtidig opgave for forskningsrådene at sikre dette. Samtidig skal der stilles krav til forskermiljøerne om at tilrettelægge, hvordan de kan forbedre formidlingen af deres forskning til omverdenen. Formidling af forskningsresultater og åbenhed om, hvad forskerne går og pusler med, er nemlig en forudsætning for, at befolkningen kan tage del i debatten om de etiske aspekter, der knytter sig til forskningen og anvendelsen af forskningsresultater.

I Socialdemokratiet finder vi det væsentligt, at befolkningen får den mulighed, og vi vil opfordre forskningsministeren til at følge op på den etiske redegørelse fra forrige år i forbindelse med, at forskningsministeren – som det fremgår af redegørelsen – vil tage initiativ til at sikre behandling af sager om videnskabelig uredelighed, også inden for andre forskningsområder end det sundhedsvidenskabelige.

Forskningsresultater, som bliver formidlet til den brede offentlighed, vækker interesse for det pågældende forskningsområde, og denne interesse er helt afgørende for, at der på længere sigt fortsat kan tiltrækkes unge med forskerpotentiale i sig til de videnskabelige miljøer.

Med ph.d.-reformen har det været muligt at øge antallet af nyuddannede forskere. Reformen har været gunstig på mange felter. Ikke mindst sikres den enkelte det nødvendige teoretiske fundament via obligatoriske kursusaktiviteter, og ordningen har også bidraget til, at der er rekrutteret flere kvinder til forskerstillinger. I over et år har især rammerne for ph.d.-ordningen imidlertid været årsag til debat og kritik, og i Socialdemokratiet har vi ikke lagt skjul på, at vi mener, at skiftet fra lønmodtagerstatus til studenterstatus har vist sig at medføre flere ulemper end fordele. Den ændrede status giver nogle steder problemer med at tiltrække de bedste kandidater til en forskerkarriere, og de problemer bliver vi nødt til at tage alvorligt.

En anden forudsætning for den oprindelige aftale med bl.a. Akademikernes Centralorganisation om de studerendes økonomiske vilkår er ligeledes bristet, idet en færdig, men arbejdsløs ph.d.'er ikke længere indplaceres, som om den pågældende havde haft arbejdsindkomst i 3 år, men som dimittend, altså på samme niveau, som nye kandidater indplaceres på. Socialdemokratiet har derfor presset på for at få regeringen til at forhandle med AC om en tilbagevenden til lønmodtagerstatus. Disse forhandlinger er nu i gang med finansministeren for bordenden, og vi har i Socialdemokratiet en forventning om, at der snart kan nås frem til et resultat, så vi kan få ryddet denne sten for rekruttering af de bedste unge til en forskerkarriere af vejen. Det er jo de nye unge forskere, der skal bygges på i en fortsat udvikling af forskningens kvalitet og omfang i Danmark.

Hvad angår indhold i ph.d.-ordningen, er det vores vurdering i Socialdemokratiet, at reformen har haft en positiv virkning, men at der også er behov for at se nærmere på dens enkelte elementer. Vi er i Socialdemokratiet indstillet på at drøfte regelsættet nærmere med undervisningsministeren, forskningsministeren og aftaltpartierne i den kommende folketingssamling med henblik på at opnå enighed om ønskværdige justeringer, og i denne sammenhæng vil jeg gerne rose forskningsministeren og dermed regeringen for tilsagnet i redegørelsen om at indarbejde en aktiv ligestillingsstrategi i kommende forskningspolitiske initiativer, for det er der i høj grad brug for.

Det er nu 3 år siden, undervisningsministeren i en forespørgselsdebat her i Folketinget blev bedt om at pålægge de højere læreanstalter at tilrettelægge en aktiv ligestillingspolitik til imødegåelse af den fortsat meget skæve fordeling mellem mænd og kvinder i videnskabelige stillinger. Dengang lovede undervisningsministeren, at såfremt indsatsen ikke bar frugt, ville man tage stærkere midler i brug over for institutionerne, også på trods af universitetsloven. I det danske samfund kan vi simpelt hen ikke længere leve med, at halvdelen af landets forskerpotentiale af den ene eller anden grund lades ude af billedet. I Socialdemokratiet forventer vi, at undervisningsministeren snart fremlægger dokumentation for udviklingen i de forløbne 3 år, og hvis det viser sig, at den ikke er positiv og tilfredsstillende, bidrager Socialdemokratiet gerne med inspiration til, hvad der kan gøres.

Jeg har nogle få bemærkninger om arbejdet med den nationale strategi, som forskningsministeren har sat i gang. Socialdemokratiet betragter dette arbejde som en proces, der kan medvirke til at løse nogle af de opgaver, jeg har omtalt. Jeg skal ikke gentage mig selv, men jeg tænker især på den centrale værdi af formidling.

Jeg havde også ønsket at komme med nogle bemærkninger om det internationale samarbejde. Det får jeg ikke tid til på nuværende tidspunkt, men det kan vi måske vende tilbage til i løbet af debatten.

Jens Løgstrup Madsen (V):

Da Venstre ordfører, fru Mariann Fischer Boel, ikke kan være til stede, skal jeg på Venstres vegne holde ordførertalen:

Forskningsministerens redegørelse »Åben dialog om forskning for fremtiden« må siges at være en samling af alle fromme hensigter og gode intentioner, samtidig med at vi finder den temmelig uhåndgribelig og diffus.

Forskningsverdenen er et uendelig spændende landskab, hvor fantasi og virkelighed skal prøve at finde hinanden – et grænseland, hvor man ikke kender territoriet på den anden side af grænsen, før man er sprunget ud i det. Forskning er et af velfærdssamfundets fundament, der selvfølgelig konstant bør tilpasses tidens krav, og kvalitetsvurderingen må aldrig lades ude af syne. Samtidig kan man ikke diktere resultaterne, men fra politisk hold kan vi medvirke til at skabe de økonomiske rammer og strukturelle betingelser, der gør det sandsynligt, at der fremkommer synlige og brugbare resultater.

De strukturelle ændringer, der er foretaget af forskningslovgivningen i dette folketingsår, kan være med til at skabe bedre sammenhæng og overblik, men om den påtænkte reduktion i antallet af statslige forskningsråd vil få den tilsigtede effekt, kan der efter Venstres mening sættes mange spørgsmålstejn ved.

Et lands forskningsindsats måles som regel ud fra de økonomiske midler, der er afsat, men mange andre faktorer influerer på resultatet, f.eks. uddannelsesniveaueet blandt forskerne, standarden af projekterne, kommunikationsvejene, de lokale faciliteter osv. Alt dette bør derfor indgå i beregningen af den samlede forskningsindsats.

I Venstre er vi meget enige i, at den bedste og mest succesfulde teknologiske udvikling opnås, når erhvervslivet og den offentlige forskning

forstår at arbejde sammen. Jeg vil ikke undlade at nævne et lokalt fynsk projekt, nemlig Forskerparken Fyn, der er et blændende godt eksempel på, hvad der sker, når samarbejdet mellem disse parter går op i en højere enhed. Men mange andre forskerparker har også været værdifulde døråbnere for det spirende og frugtbare samarbejde mellem institutionsforskningen og innovationen i de private virksomheder.

I den forbindelse er det nødvendigt, at det både skal være attraktivt for udenlandske forskere at komme til Danmark og attraktivt for vore egne forskere at søge til udlandet og hjembringe viden. Det første bliver desværre ofte vanskeliggjort af et meget højt skattetryk herhjemme.

Danmark skal være aktivt i det internationale forskningsnetværk. Mange ressourcer kunne spares, dersom kendskabet til udenlandske søgsprojekter øges, og EU's forskningssamarbejde bør derfor så vidt muligt forstærkes, fordi det giver inspiration og adgang til en langt større videnbase end den, et lille land som Danmark råder over. EU's programmer har ofte et mere kommercielt og innovationspræget tilsnit. Ud fra et konkurrencesynspunkt er dette udmærket, men her er det vigtigt, at vi fra dansk hold medvirker til, at projekterne ikke bliver større, end at mindre lande som Danmark og mindre virksomheder stadig er i stand til at deltage.

I Venstre ønsker vi at stimulere forskningspotentialet i dynamiske private virksomheder mest muligt, og derfor er det efter vor opfattelse et forkert signal, der sendes til alle disse virksomheder, når regeringen i finansloven for 1996 har fjernet de overparitetiske fradrag for forskningsprojekter i stedet for at tilpasse dem. I ministerens bemærkninger om forskningens betydning for de små og mellemstore virksomheder står der, at nu skal netop disse virksomheder prioriteres forskningsmæssigt. Det lyder jo godt, men jeg bliver nødt til at sige til ministeren, at det, som SMV – altså små og mellemstore virksomheder – har allermost brug for i dag, er en regelforenklning. I overmorgen skal de samme virksomheder aflevere helt umulige og uforståelige regnskaber om grønne afgifter, og jeg må indrømme, at det er helt anderledes jordnære problemer, der trænger sig på.

Med verdens kraftigt voksende befolkning og hvert individs stigende forbrug er det nødvendigt, at en stor del af forskningen kredser om udviklingen af renere teknologier og bæredygtig udvikling. Forskningsministeren har i det

forløbne år flittigt brugt udtrykket »national forskningsstrategi«. At det har givet debat, siger sig selv, men ordet strategi er uheldigt i forbindelse med forskning, hvor resultaterne som sagt ikke fremkommer ved et diktat på militant vis.

Selv om en del af forskningsmidlerne bliver målrettet på bestemte indsatsområder, er det af allerstørste betydning, at der stadig afsættes store beløb til almindelig grundforskning, og Danmarks Grundforskningsfond må under ingen omstændigheder inddrages i en såkaldt national forskningsstrategi. Danmarks Grundforskningsfond er – og skal fortsat være – de frie forskeres åndehul.

Når bestemte forskningsprojekter udbydes, er det vigtigt, at det sker i fri og lige konkurrence efter fastsatte og kendte procedurer. Kun derved sikres det, at det bliver de bedste forskere på området, der tildeles projektet, og derfor må vi fra Venstres side tage kraftigt afstand fra regeringens plan om at udarbejde en aktiv ligestillingsstrategi i kommende forskningspolitiske initiativer. Kønskvotering er ikke et kvalitativt kriterium, men et angreb på det faglige niveau i dansk forskning. Der er, så vidt Venstre er orienteret, ingen almindelig værnepligt inden for forskningsområdet.

Den manglende tilgang til de naturvidenskabelige områder er katastrofal og en følge af nutidens udviklede snakkekultur. De unge er i dag mere til Kierkegaard end til kemi. Det faktuelle og objektive bliver trængt i baggrunden for det lidt lettere tilgængelige og måske mere subjektive, og derfor må naturvidenskaberne i samarbejde med medierne forsøge at finde en mere spændende præsentationsform, så naturvidenskabelige forskere i hvid kittel i fremtiden bliver nogle af hverdagens helte, som samfundsforskere er det i dag. De fortjener det, og samfundet behøver dem.

Der er i redegørelsen ikke givet nogen udtømmende bud på forskningens muligheder, ej heller en masterplan, og heri kan Venstre være helt enig.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Nu er Venstres ordfører godt nok stedfortrædende ordfører, men jeg har alligevel lyst til at stille ham tre spørgsmål.

Det ene er om det særlige forskningsfradrag, som kom med i finansloven for 1995. Jeg kunne godt tænke mig at vide, om hr. Løgstrup Madsen har nogen som helst beviser for eller garanti

for, at det har ført til nogen som helst samlet ekstra forskning. Det var et rent tilskud til erhvervslivet, hvor man bare tog nogle penge og sagde: Vi finder et navn til dem, vi kalder dem et ekstra forskningsfradrag.

Det næste spørgsmål er om de grønne afgifter. Jeg kan forstå, at det nu er blevet en mærkesag for Venstre og hr. Løgstrup Madsen at kritisere, at virksomhederne skal aflevere papirerne for de afgifter den 10. maj. Men jeg tror, hr. Løgstrup Madsen må være enig med mig i, at det ikke kan komme som nogen overraskelse. Selv om vi har den 10. maj i overmorgen, trådte loven i kraft den 1. januar, så virksomhederne har sådan set haft mere end 4 måneder til arbejdet.

Det tredje spørgsmål er om forholdet mellem Kierkegaard og kemi. Jeg ved ikke rigtig, om det er sådan, at man mener i Venstre, at Kierkegaard skulle være væsentlig lettere tilgængelig end kemi. Det kommer vist an på, på hvilket niveau man forsøger at forstå Kierkegaard, eller på hvilket niveau man forsøger at forstå kemi. Jeg synes også, at det at sige, at i dag er der snakkeorientering på universiteterne, man lærer ikke noget, og man vil hellere have Kierkegaard end kemi, er en nedgørende og nedladende holdning over for de humanistiske fag.

(Kort bemærkning).

Jens Løgstrup Madsen (V):

Nu er jeg jo selv cand.scient.pol. af uddannelse, så jeg må desværre sige, at en pæn del af samfundsvidenskaberne er karakteriseret af megen snak. Det er i hvert fald efter min mening et klart problem med de naturvidenskabelige uddannelser, at der er for lille en søgning til dem, og det ønsker vi at rette op på.

Det er ikke i dag, vi skal have en debat om de grønne afgifter, men det er helt klart, at de grønne afgifter og de administrative byrder, virksomhederne påføres ved nogle meget svært gennemskuelige love, giver meget, meget store problemer, og det er ikke ligefrem noget, der ansporer til at være iværksætter, tage initiativ og være innovativ. Det er jo også noget, den praktiske del af forskningen beskæftiger sig med.

Og heraf følger selvfølgelig også, at når det er svært at drive forskningsaktivitet i virksomhederne, var det fradrag, som blev indført i forbindelse med finanslovforliget for 1995, en tilskyndelsesordning for virksomhederne til at forske. Jeg kender ikke til nogen konkrete resultater,

men det er klart, at en tilskyndelse til at forske er noget af det, som er med til at styrke forskningen rundt omkring i virksomhederne, og det er noget, vi har behov for. Vi kan jo se, at der er alt, alt, alt for få, der starter egen virksomhed i Danmark, specielt når det gælder innovation og udvikling af helt nye produkter. Der er altså behov for tilskyndelse til forskning i virksomhederne her i Danmark.

Jens Jørgensen (KF):

Forskning, åben dialog og forskningen for fremtiden i en åben dialog – det er nogenlunde den sammensætning, ministeren meget sympatisk har givet det 10-siders oplæg, vi har fået. Og den første overskrift tror jeg samtlige medlemmer af Folketinget og for så vidt også alle danskere uden for må og bør være enige i. Der står nemlig »Forskning for et bedre samfund«. Det er naturligvis vigtigt, når vi har denne drøftelse i dag, at vi forsøger at forholde os til, hvad det er for et samfund, vi vil have, og hvordan forskningen på sæt og vis kan være med til at sætte dette fremtidssamfund på skinner.

Som den tidligere ordfører også var inde på, er der mange gode formuleringer i ministerens oplæg, og der er markeret mange holdninger. Men der mangler måske indimellem en konkret vejledning til os om, hvilken politik der direkte fører til målet. For at give et par eksempler: Nederst på side 1 i denne redegørelse af den 29. april peger regeringen på:

»Øget forskningsindsats: den private sektor skal motiveres til at følge op på en øget offentlig forskningsindsats.«

Jeg er helt enig, men jeg ville gerne have haft nogle stikord eller nogle linjer om hvordan.

I linjerne 5, 6 og 7 på side 2 kan vi læse, at regeringen vil styrke dansk forskning, bl.a. ved at udvikle nye incitament og virkemidler i forskningssystemet. Her sidder jeg igen tilbage med en følelse af, at jeg egentlig godt ville vide hvordan. Og når der senere på samme side peges på ønsket om, at der skal lægges vægt på rekruttering, talentpleje, forskeruddannelse og mobilitet, har jeg igen en fornemmelse af at jeg egentlig gerne ville vide hvordan.

Jeg vil desuden sige, at tager vi det eksisterende talmateriale, kan vi konstatere, at den samlede danske forskningsindsats i den offentlige sektor for 1993 androg et beløb i underkanten af 7 mia. kr. Det er – som ministeren ganske rigtigt påpeger – meget, meget lidt og i hvert fald for lidt i forhold til de EU-lande, vi gerne

vil sammenligne os med. Derfor skal der sættes mere på forskning, og derfor må det også i nogle sammenhænge koste flere penge.

Begynder vi at kigge lidt på, hvad der ligger bag de små 7 mia. kr. i 1993, kan jeg nævne noget, der fremgik af en artikel af professor David Favrhøldt for et stykke tid siden: En del af den forskning består af udarbejdelse af statistikker om trafik, jordforurening, luftforurening, vandforurening, tilsætning af stoffer i mad, osv. Det er altså snarere anvendt forskning end det, man vel kan kalde egentlig forskning.

Jeg tror, det er meget vigtigt, at man i den politik, der skal udmøntes ud fra denne redegørelse, har mod til at sige, at der skal være et maksimum af frihed for forskningen. Vi skal sætte nogle rammer, men vi skal ikke gribe ind og detaljestyre. Vi skal, som også Venstres ordfører var inde på, finde nogle værktøjer, som kan støtte, hjælpe og motivere det private erhvervsliv til at forske mere, eventuelt – som Det Konservative Folkeparti har peget på – ved at give en meget betydelig fradragsret for det, vi vil kalde begrundede forskningsudgifter.

Derfor er nøgleafsnittet i forskningsministerens redegørelse nok det afsnit, der står på side 3 et stykke under midten, og hvor der tales om en balance mellem forskningsfriheden, og det, at det politiske system kræver effektiv udnyttelse og konkrete resultater af de samfundsmæssige investeringer. Det er dér, det politiske spektrum og det politiske spil kommer ind: i balancen mellem de resultater, vi som politikere ønsker at se, og den frihed, vi skal give forskerne. Som eksempel har der ofte været peget på, at hvis vi styrer forskningen for voldsomt, vil der blive sagt nej til skæve ideer, som senere hen viser sig at være geniale.

I 1812 skrev H.C. Ørsted om sine første synspunkter med hensyn til det, der i 1820 blev til teorien om elektromagnetismen, og jeg gad nok vide, om han havde fået lov til at forske i det projekt og gennemføre det, hvis der skulle have været en eller anden form for politisk styring af det.

Det vil sige, at vi takker forskningsministeren for redegørelsen, og at vi synes, der er gode og spændende ting i den.

Det, vi tager forbehold for på nuværende tidspunkt, er naturligvis, hvordan disse gode ord så vil blive udmøntet, og hvor vi finder balancen.

Vi tror meget på, at det private erhvervsliv skal have de bedst tænkelige forskningsmulig-

heder, at den offentlige forskning skal styrkes, at vi skal op på EU-standard, og at det skal ske ved hjælp af rammestyringer og med så meget frihed til forskerne som overhovedet muligt.

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Der står mange pæne ord i redegørelsen, som det er svært at være uenig i. Men som det vil være naturligt, vil jeg tage udgangspunkt i de steder i redegørelsen og i den faktisk førte politik, som jeg finder problematiske.

Og jeg vil tage udgangspunkt i de to slagord, som regeringen har formuleret: »kvalitet« og »relevans«, for som det fremgår af den offentlige debat, har de to begreber jaget en skræk i livet på mange forskere.

Først vil jeg tage jeg fat på spørgsmålet om kvalitet. Målsætningen kan vi uden videre tilslutte os, og det tror jeg for så vidt enhver kan. Men det centrale er, hvad vi egentlig skal gøre for at hæve kvaliteten, og dér vil jeg slå fast, at det ikke kan gøres udefra.

F.eks. er de engelske forsøg på at måle kvalitet ved hjælp af alle mulige optællinger af hvad som helst en total fiasko. Kvaliteten må sikres ved hjælp af de traditionelle, interne mekanismer i forskningsverdenen, hvor forskere måles efter deres anseelse hos deres fagfæller. Det må være udgangspunktet, og det skal så styres af interne mekanismer på universiteterne og i forskningsrådene. Men hvad angår de interne mekanismer på universiteterne, kan vi konstatere, at undervisningsministeren har været ekstremt passiv med hensyn til at søge at styrke dem.

Hvad angår forskningsrådene, har vi det problem, at Forskningsministeriet indtil nu – og det gælder faktisk også den redegørelse, vi nu har til debat – kun har hæftet sig ved forskningsrådenes rådgivende funktion. I ministeriets egen forståelse er ministeriet åbenbart den vigtigste aktør, der skal sikre kvaliteten, og så er rådernes vigtigste opgave at rådgive ministeriet.

Det er en meget farlig holdning, idet vi risikerer at få et lag af særlig indflydelsesrige personer, som det er vigtigt at tilhøre eller i det mindste at holde sig gode venner med: mennesker, som ikke er fagfæller, men som danner sig et eller andet billede af, hvem der er gode eller dårlige forskere, og som kommer til at bestemme for meget, og jeg tror, den udvikling allerede er på vej, men den holdning strider fundamentalt imod den frie forsknings væsen.

Derfor vil jeg endnu en gang appellere til forskningsministeren om at tage fat på forskningsrådenes funktioner, idet de er meget centrale aktører som modspil mod de selvstændige forskningsmiljøer, og det er vigtigt, at der er nogle råd, der, så vidt det lader sig gøre i et lille land, er uafhængige af institutionerne, og som har interne arbejdsmekanismer: peer review osv. – jeg skal ikke remse det hele op – der gør, at de faktisk kan fungere som kvalificeret modspil.

Det var ikke med i regeringens lovforslag her i foråret, og derfor er der ikke vedtaget nogen lov om det. Vi vil vende tilbage til det til efteråret, og da håber vi på noget bedre, men vi er lidt skuffede over, at redegørelsen stadig væk kører med de gamle og forkerte floskler fra den betænkning, der dannede grundlag for loven.

Jeg skal i øvrigt tilføje, at jeg forstår, at undervisningsministeren er i gang med en omfordeling af universitetets forskningsmidler, hvori bl.a. forskningsrådsbevillingerne vil indgå, og det vil jeg advare meget kraftigt imod, idet det vil give forskningsrådene en dobbeltrolle, som de ikke kan bære.

Så vil jeg vende mig mod ordet »relevans«:

Jeg synes, det er et uheldigt begreb at anvende så bredt, som ministeren og ministeriet har gjort det, idet der er masser af forskere, der interesserer sig for jordskorpens dannelse eller et eller andet fransk forfatterskab eller noget andet, hvor der kan stilles spørgsmål om, hvilken nytte det er til.

En geolog kan så komme med nogle tågede forklaringer om, at man på et eller andet tidspunkt og på en eller anden måde måske kan finde olie på grundlag af det, han laver, men det må ikke være hans motiv, og en humanist vil have svært ved overhovedet at redegøre for nytten, og det skal han heller ikke. Det meste af den gode forskning i dette land foregår, fordi nogle mennesker er fanget af nogle spændende emner, som de synes det er vigtigt at de selv udforsker, og relevans har ingen betydning i den forbindelse.

Det betyder ikke, at relevansbegrebet overhovedet ikke har betydning, for det har det da, men det har kun begrænset betydning. Jeg kan give nogle eksempler, hvor begrebet relevans spiller ind:

Enhver ved, at der er forskningsfelter, der tørrer ud, således at der i en periode ikke kommer ret meget nyt på disse områder, og dét afdækkes ikke ved peer review, for forskernes

peers er deres fagfæller og af den samme skole, og det vil sige, at de vil blive ved med at give disse forskere forholdsvis gode bedømmelser, mens de mennesker, der er tæt på forskerne, godt kan se, at der ikke sker ret meget, og at det vil være bedre at nedtrappe dette forskningsfelt noget og bruge pengene på områder, hvor der sker mere.

Den slags relevansbetragtninger bør selvfølgelig indgå i god forskningspolitik.

Ligeledes kan der være emner, som samfundsmæssigt er af betydning, men som forskningssystemet ikke kan prioritere, men som altså bør opprioriteres.

Jeg vil godt tage et enkelt eksempel, som jo nu diskuteres i regeringen, forstår jeg af pressen, nemlig hele spørgsmålet om, hvorvidt de nitrogenlignende stoffer er farlige eller ej.

Her vil jeg ikke plædere for bestemte forskere eller forskningsgrupper, for det er en uskik for politikere at komme ind på, og det skal vi holde os fra, for hvis det sker, åbner det for en farlig form for lobbyisme. Men omvendt er det klart, at der er et problem, for der bruges en del penge på området, og hvad de fleste af disse penge går til, er ikke særlig synligt, i hvert fald ikke for mig.

Derfor synes jeg, det vil være i overensstemmelse med ministerens begreber »relevans« og »kvalitet«, hvis man lod det område evaluere for at se, hvad der er godt eller skidt, så man kunne samle kræfterne om et område, der indlysende er af stor offentlig betydning. Men jeg har endnu ikke set, at ministeriet har gjort dette, og det synes jeg er et svigt.

Ministeren nævner forskeruddannelserne og roser antallet af ph.d.-studerende.

Det er en yderst farlig betragtning, for som jeg i øvrigt til min glæde hørte ministeren sige i går, hvor vi var sammen ved en eller anden lejlighed, er det ikke først og fremmest kvantiteten, der tæller, men kvaliteten. Og dér er sagen jo, at vi får den ene melding efter den anden om, at kvaliteten alt for mange steder er alt for problematisk, og desværre har vi en regering, der kun gør ondt værre ved at rode rundt med forskellige skatteregler og dagpengeregler, og hvad ved jeg, så ikke engang den offentlige debat handler om kvalitet, men kun om noget, der burde være sekundært.

Det, vi burde gå i gang med, var selvfølgelig så snart som muligt dels at se på, om tiden ikke er inde til at justere den forskeruddannelsesreform, som jeg som helhed tror var en god

reform, men som givetvis behøver at blive justeret nogle steder, og dels at se på, om alle forskningsmiljøer magter at uddanne ph.d-studerende. Det er jo ikke nogen hemmelighed, at ikke alle miljøer er lige internationale og har lige stort begreb om, hvad der egentlig ligger i at give de studerende en international forskeruddannelse.

Og jeg har forstået, at undervisningsministeren efter at have været passiv meget længe nu er nået så langt, at han vil gentage den høring, som Uddannelsesudvalget og Forskningsudvalget holdt for halvandet år siden, og det er da selvfølgelig en slags initiativ, men man kunne lige så godt have handlet dengang, men o.k., måske sker der noget nu.

Så er det blevet nævnt, at vi har et problem med hensyn til erhvervsforskningen, idet der er for få teknologisk førende virksomheder, og det er givetvis rigtigt. Adskillige redegørelser viser, at den type virksomhed er der meget få af i Danmark.

Det typiske i dansk erhvervsliv er, at den teknologisk avancerede virksomhed er markedsorienteret, idet det går ud på at identificere kundernes behov globalt og så bruge ny teknologi til at opfylde markedets behov, og mit problem er, at det i redegørelsen fremstilles som et problem, for spørgsmålet er, om det egentlig er et problem, om det ikke er godt nok.

Når vi skal tilrettelægge en indsats, er det under alle omstændigheder vigtigt at tage udgangspunkt i det, der faktisk eksisterer, i stedet for i en ønskedrøm om, hvad der måske kan komme.

Og hvad er der så brug for, hvis vi som sagt først og fremmest skal tage hensyn til de avancerede virksomheder, som er markedsorienterede?

Ja, det første og det vigtigste i den forbindelse er dygtige kandidater og ph.d'ere, for dygtige forskere i erhvervslivet kender dygtige forskere på forskningsinstitutionerne, som kan tilføre dem ny viden, og dér har vi altså et problem, for lige nu har ph.d.-uddannelsen det ikke godt, og kvaliteten af kandidatuddannelsen er decideret faldende i disse år, og det er et problem.

En hel masse andre måder at kanalisere viden mellem erhvervslivet og forskningsinstitutionerne på er nævnt, og dem kan jeg i det store og hele tilslutte mig, blot endnu en gang med den ene bemærkning, at det er vigtigt, at man tilrettelægger indsatsen på grundlag af de faktiske realiteter i erhvervslivet og ikke på grundlag af

en eller anden ønskedrøm om, at vi skal have mange virksomheder, der opfylder kravet om ny teknologi, for det får vi ikke i en hast, om nogen sinde.

Så skal jeg rose indsatsen for at få flere kvinder inden for forskningen. At der er for få kvinder dér, er et problem, jeg tit har påpeget. Jeg er glad for de ord, der står her. Det lover godt.

Min konklusion er, at Forskningsministeriet på mange punkter er på rette vej. Ministeriets selvforståelse er dog fortsat et problem. Undervisningsministeriets ledelse og universiteterne har jeg ikke nogen pæne ord om.

Vibeke Peschardt (RV):

Danmark brugte i 1993 1,8 pct. af sit bruttonationalprodukt til forskning, mens gennemsnittet i EU dette år var næsten 2 pct.

Denne noget lavere bruttonationalproduktandel skyldtes bl.a., at den samlede danske forskningsindsats var faldet i de foregående år, selvfølgelig som en del af hele det politiske beslutningsværk.

Denne udvikling var mildest talt uheldig. Så denne regering og specielt den forrige tog fat på at vende udviklingen i 1993, hvor vi i Danmark fik et eget Forskningsministerium. Det var et klart signal om, at forskningen i Danmark er vigtig, og at vi skal støtte den.

Vi skal øge bevillingerne til forskning, og vi skal give forskningen optimale vilkår, og det skal vi gøre af mange grunde:

Først og fremmest fordi forskning er vigtig i ethvert samfund, for forskning og udvikling giver dynamik og forbedrer produktionsmetoderne og anviser nye veje og tester og afprøver gamle osv. Og forskningen er såvel et kulturelt som et videnskabeligt anliggende, som kan være med til at give alle borgere en bedre livskvalitet.

Men ud over disse vigtige generelle egenskaber ved forskningen er forskning i særdeleshed vigtig for et samfund som det danske, idet Danmark er et lille land uden mange råstoffer og med høje lønninger, og vores vigtigste konkurrenceparameter er derfor produkter med et stort indhold af hjerne, produkter, hvor forskning og udvikling har spillet en væsentlig rolle. Derfor er det livsnødvendigt for et samfund som det danske, at vi plejer forskning og udvikling og styrker det, vi er gode til, nemlig viden og videreudvikling.

Selv om vi med et stærkt særskilt forskningsministerium giver det offentlige en mere synlig

rolle i forskningspolitikken, må det efter vores opfattelse ikke være ensbetydende med en centralistisk styring. Ministeriet skal være med til at styrke samspillet mellem den offentlige og den private indsats og skal synliggøre Danmarks prioritering af forskning.

Der tales i den forskningspolitiske redegørelse om en form for social kontrakt mellem det politiske system og forskningsverdenen. Vi vil nemlig gerne se resultater fra forskningsverdenen, og forskningsverdenen vil gerne have flere midler.

Vi politikere skal altså være villige til at bevilge flere penge, men vi skal ikke blande os i brugen af pengene til de konkrete projekter, for forskning er et område, hvor der skal være plads til anarki, åbenhed og fejlinvesteringer. Forskning og udvikling kan og skal ikke styres hårdhændet. Det er nemlig ikke befordrende for dynamik og kreativitet. Derfor er såvel stærk politisk som stærk økonomisk styring af det onde. En åben proces, hvor forskningsbehov og forskningsmuligheder frit og løbende kan drøftes, er altafgørende.

Ved at give forskningen flere midler og så gode vilkår som muligt, bl.a. i form af gode uddannelser, kan vi hjælpe til med at rekruttere dygtige forskere og sikre talentplejen.

Det næste skridt er så at få forskningen integreret bedre i alle samfundsområder og i alle former for samarbejde: i det danske erhvervsliv, i EU-politikken osv., og det kan vi få ved at fokusere mere på forskningen og vise den større opmærksomhed. Det vil give forskningen bedre vilkår, hvis der i det danske samfund bliver en almen accept af, at forskning og udvikling er livsnødvendig, ikke mindst fordi forskning er et område, hvor Danmark kan gøre brug af sit bedste råstof: de menneskelige kvalifikationer.

I Det Radikale Venstre er vi vældig tilfredse med forskningsministerens forskningspolitiske redegørelse, og vi vil gerne sige tak for den. Jeg håber, at den er startskuddet til en massiv indsats for mere og bedre forskning i Danmark, så vi i år 2000 kommer op på et forskningsniveau som i de lande, som vi i andre sammenhænge gerne vil sammenligne os med. Med en national forskningsstrategi er jeg samtidig overbevist om at vi hjælper til med at sørge for, at Danmark får det største og det bedst mulige udbytte af sin forskningsindsats.

Annette Just (FP):

Jeg vil da gerne starte med at takke forskningsministeren for denne redegørelse, som peger på mange fornuftige ting og mulige løsninger uden at være særlig konkret om noget som helst. Så der er ikke rigtig noget, der kan bruges til noget, med den giver alligevel et fingerpeg om, i hvilken retning regeringen ønsker at gå, og det er dog altid noget.

Og som titlen klart og tydeligt siger, skal der være en åben dialog om forskning for fremtiden, og det håber jeg ærlig talt at ministeren mener, for når man går over til at se på den del af redegørelsen, som jeg mest koncentrerede mig om: EU-forskningen og det internationale samarbejde, kan jeg ikke se andet, end at det, der står, er, at der her er muligheder, og at vi ganske vist udnytter nogle af dem, men at vi ikke udnytter dem nok.

Jeg ville så utrolig gerne have, at den åbne dialog endte med, at vi sagde: Hvilke muligheder har vi for at øge forskningen? Hvor har vi mulighed for også at udnytte andre nationers ressourcer og i samarbejde få nogle ordentlige forskningsresultater? Men det håber jeg da kan komme i den åbne dialog, der skal være fremover og ikke kun her i Folketingssalen i dag.

Det er helt sikkert og vist, at Fremskridtspartiet synes, det er misbrug af enhver form for forskningsmidler bare at bruge dem til at lave statistikker. Og når jeg tager det med i EU-sammenhængen her, er det jo, fordi jeg ved, at EU's institutioner er eksperter i at lave statistikker, for det kunne jo være, at de ville løse alle problemerne. Men jeg har aldrig nogen sinde oplevet, at der er én eneste statistik, der har hjulpet på noget som helst. Til gengæld har man i den regulære forskning kunnet finde frem til helt nye og kreative måder at producere forskellige ting eller løse forskellige problemer på.

Jeg skal ellers ikke bruge en frygtelig masse tid på at tale om, at den private sektor skal motiveres, for det er jeg meget enig i, og det vil glæde mig utrolig meget, hvis regeringen virkelig mener det og har tænkt sig at forbedre de fradragsmuligheder, der er for den private sektor, når den sætter noget forskning i gang, for Fremskridtspartiet har flere gange fremsat forslag om det, og vi må i hvert fald tage det som en udstrakt hånd med hensyn til, at regeringen nu er samarbejdsvillig, så vi kan få noget fornuftigt igennem, således at det kan betale sig for danske virksomheder at sætte noget forskning i gang.

Til sidst en lille smule malurt:

Jeg synes ærlig talt, det er en lille smule upassende i en redegørelse, som prøver at åbne for nytænkning og en bred diskussion, at komme ind på kvindernes stilling i forskningen – jeg citerer fra det sidste afsnit på side 7:

»Der er et klart misforhold mellem kvinders stilling i det moderne samfund som det danske og kvinders rolle inden for dansk forskning.«

Jamen hellejæsseda, kunne vi dog ikke lade mennesker være mennesker og forskere være forskere og lade os få lov til at være kvinder og mænd, når vi kommer hjem, for jeg vil gerne have lov til at blive ved med at være kvinde, når jeg kommer hjem.

Og jeg synes, det er lige så tåbeligt, at man øverst på side 8 skriver:

»Det er dog stadig bekymrende, at så få unge kvinder søger ind på de naturvidenskabelige uddannelser. Vi har ikke råd til at se bort fra halvdelen af det potentielle hjemlige talent, der herved synes at gå tabt.«

For det har sandelig ikke meget med forskning at gøre, og det synes jeg ærlig talt ødelægger en ellers særdeles god redegørelse og bringer den ned på et plan, hvor man kan sige: Nu har vi også sat lidt af til de her rødstrømper, som I jo en gang imellem har rendende i jeres parti! Og det er ærligt talt synd og skam.

Bruno Jerup (EL):

Den forskningspolitiske redegørelse rummer en masse gode ting, men den rummer også en række påstande om sammenhængen mellem velfærdssamfundet og forskningen, påstande, som efter min opfattelse ikke kan begrundes med så stor sikkerhed, som ministeren lægger op til.

Forskning er en meget vigtig menneskelig og samfundsmæssig aktivitet, men den er også en avanceret form for menneskelig leg og et udtryk for menneskelig nysgerrighed.

Og det er klart, at borgerne skal have tillid til, at forskningen kan bidrage til en positiv samfundsudvikling, som der står i redegørelsen. Men samtidig understreges det også, at forskningen aldrig kan anviser en sikker vej til gode resultater.

Så hvis Folketinget med regeringen i spidsen sætter f.eks. vækst og beskæftigelse som forskningens hovedmålsætning, er vi for det første ikke sikre på, at forskningen kan opfylde denne målsætning, og for det andet kan det være, at denne målsætning ikke nødvendigvis øger borgernes tillid til forskningen. Det kunne jo f.eks.

være, at en del af borgerne ikke støttede en sådan vækstmålsætning.

Når en forsker udtaler sig som ekspert, er det efter min opfattelse typisk udtryk for, at hun er en god forsker, hvis hun udtaler sig i afdæmpede vendinger og ikke i bastante termer, og dér kan det være, at det politiske system ofte gerne vil have nogle mere kontante meldinger, som kan bruges i andre sammenhænge. Men jeg tror, vi skal passe på ikke at bruge forskerne på den måde, ikke at bruge dem til kontante politiske meldinger, når det, som det i virkeligheden handler om, er, at det skal være ordentlig forskning.

Det er klart, at samarbejdet mellem det offentlige og det private fylder en del i redegørelsen, for man taler jo meget om privatisering – det er jo også en del af regeringens politik – og om at give ekstra støtte til den private forskning, men at der skulle være et reelt interessefællesskab mellem det offentlige og det private er nok en illusion. Jeg tror, det interessefællesskab mere er noget, der eksisterer på papiret eller måske i nogle embedsmænds hoveder, end noget, der har med virkeligheden at gøre.

Det er jo også flot, når ministeren taler om, at den spirende talentmasse, f.eks. blandt ph.d.'erne, skal uddannes, og at man skal gøre brug af denne talentmasse; men faktisk er det jo sådan, som også fru Sonja Mikkelsen var inde på, at vi benytter den talentmasse ganske dårligt og byder den nogle utrolig dårlige forhold, og det betyder, at man faktisk kan få langt bedre stillinger allerede efter endt kandidatuddannelse, end man ville få, hvis man ventede og tog en ph.d.-uddannelse, og sådan nogle forhold bør ændres, sådan at der kommer en reel udnyttelse af denne talentmasse.

I den forbindelse vil jeg også nævne, at vi synes, det er positivt, at ministeren vil sætte mere aktivt ind med hensyn til ligestilling, sådan at vi også kan udnytte den talentmasse, der findes blandt kvinderne, og det kan bl.a. gøres ved, at de reelle forhold for de forskerstuderende også forbedres.

Man kan undre sig en lille smule over, at der bliver brugt formuleringer som »sund konkurrence om midlerne« mellem forskere, for jeg ved ikke rigtig, hvad det er for en sund konkurrence. Hvis man f.eks. ser på mange ph.d.-studerende og andre forskere, bruger de i realiteten en meget stor del af deres tid på at producere ansøgninger til alle mulige kasser. Så hvis konkurrencen – og det er det, ministeren mener –

består i evnen til at skrive gode projektansøgninger, vil jeg nok sige, at det rent forskningsmæssigt er spild af tid.

Man må også forholde sig til EU og det igangværende 4. og det kommende 5. ramme-program, og brugen af disse penge synes jeg ikke ministeren forholder sig kritisk til. Det drejer sig trods alt om mange milliarder kroner, og flere af de opgaver, som ligger inden for rammeprogrammerne, er efter min opfattelse rent spild. Jeg tænker f.eks. på de mange milliarder, som postes i det såkaldte fusionsenergiprojekt, og jeg synes, det kunne være fornuftigt, hvis ministeren bl.a. forholdt sig til sådan nogle projekter og også forholdt sig til, hvordan pengene i stedet kunne prioriteres.

Når man taler om en bedre prioritering, er jeg derfor enig med bl.a. den konservative ordfører i, at det kunne være rart, hvis ministeren på det overordnede politiske plan også forholdt sig til, hvad der skal opprioriteres, og hvad der skal nedprioriteres, for det er jo netop på den måde, den politiske vinkel, dvs. Folketinget og ministeren, kan komme ind og ikke ved, at man styrer de enkelte forskningsprojekter og forskningsopgaver meget detaljeret.

Jeg kan heller ikke lade være med at nævne den danske deltagelse i det europæiske rum-forsknings samarbejde, ESA. Vi var jo for ganske nylig på besøg hos ESA i Fransk Guyana, og det er selvfølgelig et meget interessant projekt, og jeg kan godt forestille mig, at det også forskningsmæssigt kan være interessant, men det er jo en tvivlsom sag, om de 200 mio. kr., som Danmark bruger om året, og de 40 mia. kr., der samlet bruges i Europa på det samarbejdsprojekt, står i rimeligt forhold til det, som man får ud af et så stort projekt, om det ikke i virkeligheden skyldes nogle helt andre, måske magtpolitiske og prestigemæssige, forhold, at man holder liv i og bruger så store mængder af penge på det projekt, for hvor stor en procentdel af f.eks. den samlede telekommunikation klares rent faktisk ved satellitkommunikation? Det drejer sig om procenter. Og det er muligt, at hovedparten af det kan klares ved hjælp af andre kommunikationsformer eller andre systemer, som både er mere acceptable miljømæssigt set og billigere.

Det offentlige forskningsudvalg for rummet, som nævnes i redegørelsen, lyder selvfølgelig udmærket, men hvis det f.eks. handler om at give Christian Rovsings og andres erhvervsinteresser en mere direkte kanal til indflydelse, så er det en ret betænkelig affære.

Jeg er enig i den formulering, som ministeren bruger om den åbne dialog, og jeg mener, at det er en korrekt måde at beskrive det på, men at det foregår inden for en klar struktur, mener jeg er noget af en tilsnigelse. Faktisk kan man sige, at den struktur, der for øjeblikket er, er ganske uklar, og man kan sige, at Folketinget læner sig op ad en struktur, der er en blanding af flere uforenelige principper.

Det er korrekt, at forskningspolitikken er et spændingsfelt mellem de politiske og de samfundsmæssige ønsker og forskernes egen drivkraft og lyst til at være selvstændige, men den nuværende rådgivningsstruktur presser desværre dette spændingsfelt i en retning, hvor det ikke drejer sig om politiske prioriteringer på det overordnede plan, men om, at statsudpegede eksperter censurerer andre eksperter.

I den forbindelse bliver det også nævnt, at man skal sætte særlig fokus på specielle projekter, f.eks. et projekt, som går under det heroiske navn THOR: Technology by Highly Oriented Research. Det lyder i mine ører som et af de typiske modeord, der med jævne mellemrum opfindes af teknokrater, og som i virkeligheden bare skal dække over, at man forsøger at presse nogle af ressourcerne væk fra mere humanistisk orienterede fag. Det ser godt ud på det hvide papir, men hvad er det egentlig for noget?

Og jeg kan nævne andre modeord som f.eks. »Forskningens Globale Landsby«. Begrebet har naturligvis en vis substans, idet man kan sige, at forskningsverdenen har været en global landsby, længe før begrebet overhovedet blev moderne, men det nye og interessante i den sammenhæng er forholdet til informationsteknologien, og dér vil jeg sådan set sætte spørgsmålstegn ved, om den frie adgang til udsendelse af videnskabeligt materiale skulle være en umiddelbar garant for en bedre forskning. Det kan meget vel være vejen til, hvad jeg vil kalde informationskaos og være en fare for, at kvantitet bliver en erstatning for kvalitet. Den tidligere proces, hvor en kvantitativ ophobning førte til et kvalitativt spring, er ikke en garanti i et system, hvor informationsmængden og ophobningen ikke bliver klaret ved frasortering, men ved en stadig udvidelse af datakapaciteten.

Det blev også nævnt, at der skal forskes mere i det at forske, og det mener jeg kan være nødvendigt.

Det lyder måske mærkeligt, at vi fra Enhedslistens side vil sætte fokus på den side af forskningen, men det skyldes, at der i forskellige

sammenhænge efterhånden er opbygget et omfattende mytesystem om forskningens måde at udvikle sig på. Og forskningens interne og eksterne dynamik og forskningens direkte og indirekte betydning for samfundet er efterhånden blevet til en slags mantra, der bruges ved enhver lejlighed.

Jeg tror, mange politiske fejlskud kan undgås ved et langt bedre kendskab til forskningens reelle natur og betydning, men jeg vil bestemt ikke undervurdere forskningens betydning, blot trække den mere ned på jorden.

At forske i det at forske handler for os om at afvikle de værste af de myter om forskningen, der fylder nogle af de ministerielle publikationer, og så vil jeg så i tråd med det, hr. Jens Jørgensen fra Det Konservative Folkeparti sagde, også inddrage et eksempel: Hvis man ser historisk på det, kan man f.eks. se, at en kendt fysiker og filosof som Albert Einstein i sin tid ikke fik Nobelprisen for det, man skulle tro, nemlig relativitetsteorien, men for sit arbejde med den fotoelektriske effekt. På det tidspunkt betragtede man sådan set hans relativitetsteori som det rene galimatias og ikke noget, man kunne give en Nobelpris for.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Det er hr. Bruno Jerup, der får mig op på talerstolen igen.

Jeg ved selvfølgelig godt, at hr. Bruno Jerup repræsenterer Enhedslisten, og at Enhedslisten er modstander af alt, hvad der kommer fra EU eller EF for den sags skyld, men ligefrem at stille sig herop og sige, at det er forfærdeligt, at man kan have nogle forskningsmuligheder inden for EU, altså hvor forskellige lande prøver på at sikre kernekraftssikkerhed, synes jeg alligevel næsten er at overdrive sin fanatisme lidt for meget, for jeg tror ikke på, at hr. Bruno Jerup synes, det er spild af tid eller penge at prøve på at sikre de a-kraft-værker, vi rent faktisk har i Europa.

Vil hr. Bruno Jerup ikke komme herop og give mig ret i, at det faktisk er meget godt, at der findes nogle sådanne forskningsprojekter, således at vi måske kan sikre nogle af de kernekraft-værker, som er i det tidligere Østeuropa, for bare at tage det som eksempel?

Så skal der heller ikke være nogen tvivl om, at jeg ville være glad for at høre hr. Bruno Jerups forklaring på, at hvis man skal se grønt og miljørigtigt på energisiden, ville det allerbedste

være at bruge atomkraft, for det giver ikke noget CO₂-udslip, der er ingen fare for forurening og lignende, og det er faktisk den billigste energiform, når det fungerer under de sikkerhedsforanstaltninger, som man rent faktisk har, ved det at vi har de her fine forskningscentre.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jeg vil da gerne takke fru Annette Just, hvis det er sådan, at der har været den misforståelse om min holdning til spørgsmålet om, hvad der skal bruges penge på. Jeg synes, det er ganske fornuftigt, at der i fællesskab i Europa og i verdensmålestok for den sags skyld bliver lavet forskningsopgaver og også forskningsopgaver, der handler om, hvordan man kan forbedre sikkerheden, og for mit vedkommende vil jeg gerne sige om de østeuropæiske atomkraftværker: Med henblik på at de bliver afviklet og man finder en anden energikilde.

Men det, som jeg nævnte, og det forholder fru Annette Just sig ikke til, er forholdet til fusionsenergien. Fusionsenergien er efter min opfattelse et fejlskud. Det er spild af milliarder kroner. Det kan man selvfølgelig være uenig i, men jeg synes sådan set, det var fornuftigt, hvis en forskningsminister i Danmark forholdt sig til, hvorvidt det faktisk var rimeligt, at man brugte disse mange milliarder for det første på en forskning, som har meget lille sandsynlighed for nogen sinde at føre til noget, for det andet, hvis den fører til noget, får det nogle konsekvenser, som jeg ikke støtter.

Vi får f.eks. en ny type atomkraftværker, hvor der måske i Europa kun skal bruges to eller tre. Det betyder, at den virksomhed eller det land, der sidder på de kraftværker, kontrollerer europæisk energi og dermed kontrollerer ganske meget. Det vil blive en utrolig centralisering og et ganske udemokratisk system.

Ud over det vil de have brug for så meget vand, at der skal gå en flod ind ad den ene ende og en flod ud ad den anden ende med 20 grader høje temperaturer, for at de kan holdes nedkølet.

Er vi interesseret i sådan nogle ting? Det er også miljøproblemer.

Grunden til, at jeg nævnte det, er, at jeg synes, det kunne være interessant, hvis man forholder sig til sådan nogle store projekter, som der faktisk bliver postet mange penge i, og hvor man kunne bruge pengene på noget andet, eller at man forholder sig f.eks. til vores rumfartsprogram, hvor vi også bruger ganske mange penge.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Når jeg ikke forholdt mig, vil jeg sige til hr. Bruno Jerup, til, hvad der sker med fusionsenergien, er det, fordi jeg stillede spørgsmål om atomenergien; men o.k., vi kan da godt spørge til fusionsenergien.

Så kan jeg forstå, at hr. Bruno Jerup nu synes, at da man ikke har fået det endelige resultat, kan man godt fusionere, sådan at man får brint og ilt ud af vand, og det ved man alt sammen. Hvis det kan lade sig gøre til en rimelig penge, altså at man ikke skal bruge mere energi, end man rent faktisk får ud af det, var det jo en pragtfuld idé.

Så siger hr. Bruno Jerup, at så skal vi jo nærmest have en hel flod. Har hr. Bruno Jerup sådan lige overset, at vi bor i et kystområde? Vi har hav hele vejen rundt om os. Jeg tror sagtens, vi kan finde det vand, der skal til.

Jeg må også sige, at om der så var en lille smule vand, der skulle blive varmet op til 20 grader, kunne man måske lægge en badeanstalt lige dér.

Addi Andersen (CD):

Allerførst vil jeg på CD's vegne sige tak til forskningsministeren for en særdeles læseværdig og spændende redegørelse. Regeringen vil gerne skabe forståelse i bredere kredse for så elitært et emne som forskning, og det er CD meget enig i, for forskningen er så central en brik i spillet om, hvad vi skal leve af i Danmark, når traditionelle produktioner efterhånden mister betydning og nye træder i stedet.

Der er brug for fremragende forskning, der løbende kan udmønte sig i initiativer som f.eks. udvikling af flere og bedre hjælpemidler til ældre og handicappede. Det er et konkret eksempel, som Politiken netop beskriver i dag. Det siger sig selv, at et lille land som Danmark ikke kan præstere lige så meget som store lande, f.eks. USA eller Japan, men når den danske forskningsindsats i forhold til bruttonationalproduktet ligger i bund blandt den kreds af lande, vi gerne vil regnes med til, bør kurven i hvert fald gå opad. Det gør den heldigvis også, men det bliver jo formentlig aldrig sådan, at vi får kapacitet til at brede os over alle områder med samme kraft.

Så meget mere indlysende bliver betydningen af internationalt samarbejde, effektiv forskningsformidling og anvendelse af ny viden. Bre-

des midlerne for tyndt ud, får man tilsvarende tynde resultater, og derfor nytter det ikke bare at holde sig lidt halvfornermet på afstand af enhver beslutning, der har til formål at sikre den bedst mulige anvendelse af ressourcer og resultater. Det er en ganske almindelig og anerkendt sund fornuftsbetragtning.

Derfor er vi også enige i, at det er nødvendigt med et stadig tættere samspil mellem alle aktører og at få formidlet og samordnet den viden, der ligger spredt rundt omkring. Danmark har også den tvivlsomme ære af en bundplacering med hensyn til forskermobilitet, og CD er derfor tilfreds med de initiativer, der blev taget for nylig på sektorforskningsområdet, både for at forbedre mobiliteten og muligheden for at udøve forskningsledelse. Forskernes interesse i at lade sig flytte afhænger af, om sektorforskningsinstitutionerne kan være med i konkurrencen om at tiltrække de bedste forskere. Derfor er det bl.a. vigtigt at se på incitamenterne i stillingsstruktur og karrieremuligheder.

Men ellers vil jeg rette opmærksomheden mod to iøjnefaldende formål med redegørelsen. Det ene, som jeg lige har været inde på, har at gøre med belysning af, hvorfor det er nødvendigt at give forskningspolitikken høj prioritet. Det andet er en påvisning af, at dette ikke er ensbetydende med politisk omklamring og centralistisk styring.

Forskningsministeren understreger gang på gang, at den forskningsstrategi, der er under udarbejdelse, netop ikke er tænkt som et centralt styringsredskab, men som en form for social kontrakt mellem det politiske system og forskningsverdenen; sådan nogenlunde siges det i redegørelsens første afsnit. Sagt på en anden måde ligger forskningspolitikken i balancepunktet mellem forskningens selvforvaltning og samfundsforvaltningen. Derfor er der også hvasse kritikere af tankerne om en national forskningsstrategi. De er angste for, at forskningsfriheden skal gå fløjten, og sagt lige ud er der nogle, der ønsker, at både minister og politikere i øvrigt skal holde fingrene væk.

Selvfølgelig skal politikerne ikke holde fingrene væk, men det kræver, at man gør sig klart, hvor grænsen for styring går. For det første har vi det offentlige forskningssystem, hvor det er en vital offentlig interesse netop at friholde visse dele af planlægning og indblanding udefra. Der skal være god plads til, at forskere kan gå nye veje, som i øjeblikket kan synes uforståelige for andre. Dette gælder hovedparten af universite-

ternes forskning, men også en væsentlig del af sektorforskningen.

For det andet er der et stort og voksende privat forskningsområde, som fungerer efter egne regelsæt og løbende vurderer, om målene nås. Redegørelsen fastslår, at stigningen i den offentlige forskningsindsats til enhver tid skal modsvares af mindst en tilsvarende stigning i den private indsats. Til det vil jeg gerne sige, at politikerne ikke kan tvinge den private sektor. De kan skabe incitament, og det vil CD meget gerne være med til, og rammebetingelserne kan gøres bedre. Man kan herunder begunstige virksomhederne over skatten, og man kan sørge for en lempelig skattebehandling af de udenlandske forskere på højt niveau, så det bliver attraktivt for sådanne nøglepersoner at lægge vejen omkring en dansk virksomhed. Men det giver ingen mening at gøre forsøg på at dirigere den private forskningspolitik.

Angående rammebetingelserne er jeg i øvrigt glad for den rolle, folkeskolen og gymnasiet tillægges som første led i en stadig kvalitetsforbedring af kommende forskertalenter, og udviklingen af en 4-årig gymnasiestruktur tror CD der kunne være perspektiv i at overveje alvorligt.

CD's tidligere forskningsminister A.O. Andersen opererer med to begreber, som jeg faktisk synes er gode til at klargøre nogle afgrænsninger, og det er egenforskning kontra rekvirentforskning. Egenforskningen skal der værnes om, kort og godt fordi det er den eneste metode til sikring af god forskning og uforudsete gennembrud, som måske først senere kan omsættes til anvendt forskning. Det kræver sikkerhed og økonomisk stabilitet og balance mellem basis- og programbevillinger. Forudsætningen for, at friheden kan bevares, er selvfølgelig, at forskerne selv på enhver måde lever op til deres eget ansvar.

I modsætning til egenforskningen er der i rekvirentforskningen tale om, at nogen oppefra bestemmer og betaler for, hvad forskerne skal lave inden for en bestemt tidshorizont. Her er der altså tale om politisk prioritering og styring, og det er denne skelnen, der er grundlæggende også inden for den egentlige institution.

Tankerne om en national strategi efterspørger en åben dialog med forskningsmiljøet. Jeg må her minde om den kritik, der kom fra OECD sidste år, og som bl.a. beskrev det danske forskningssystem som indviklet og usammenhængende og med uklare mål for forskningen. Der-

for er det også interessant, hvad formanden for Det Humanistiske Forskningsråd og formanden for den gruppe, der skal udarbejde en national forskningsstrategi for humaniora, for nylig er citeret for i pressen om frihedens betydning, bl.a. at den betyder frihed til forskning i de emner, man har lyst til. Hvis det er holdningen og ikke blot en lapsus, er det ikke svært at få øje på interessemodsatninger.

Jeg har i det foregående bestræbt mig på også at understrege CD's holdning til nødvendigheden af den frie forskning, men jeg forestiller mig ikke, at stadig flere skattebetalte forskningskroner skal kunne bruges ud fra et fuldstændig tilfældigt kriterium, som hvad man har lyst til. Det er ikke for forskernes skyld, der skal forskes, og jeg synes nok, at man kunne have forventet et noget mere konstruktivt bidrag fra toppen af den humanistiske forskning, som CD så i øvrigt lægger megen vægt på.

Poul Nødgaard (DF):

Jeg vil godt lige indlede med at sige tak til forskningsministeren og hans ministerium for den udmærkede redegørelse, vi har fået. Man kan sige, at redegørelsen måske ikke indeholder alt, hvad den skal indeholde, men jeg synes alligevel, den har været et utrolig godt udgangspunkt, også for debatten her i dag.

Forskere og forskning er set med befolkningens øjne ikke noget af det mest synlige, vi har i vores land, men når det er sagt, vil jeg sige, at hvis ikke vi netop havde forskningen og forskerne, var der nok en utrolig masse ting i vores land, der ville se meget anderledes ud. Her tænker jeg selvfølgelig på den utrolig positive samfundsudvikling. Danmark har haft igennem de sidste mange år, hvor forskningen på en lang række fronter står bag hele udviklingen.

Jeg er ikke i stand til, og det tror jeg ikke ret mange er, præcist at kunne vurdere alle detaljer i et lands forskningspolitik. Det mener jeg heller ikke er nødvendigt. Jeg mener, at det, der er nødvendigt, er, og det vil Dansk Folkeparti gerne medvirke til, at vi skaber nogle rammer for vores forskning i Danmark, og så må det være op til de administratorer og forskere, der står for det, at få tingene til at fungere inden for de rammer, som vi nu engang har sat.

Jeg læste i redegørelsen på side 5, at tidligere havde forskningen en kulturhistorisk rolle, og det er også rigtig. Jeg kan tydeligt huske – jeg er jo en lidt ældre mand, der ikke har så meget hår tilbage på hovedet – da man begyndte at

tale om forskning i sin tid, hvor jeg var barn oppe i Vendsyssel; det var sådan en by i Rusland. Nu tror jeg nok, i hvert fald når man forklarer folk det, at man er klar over, at forskningen er fundamentet, som der står, for samfundsokonomien og dermed også for den velfærdsudvikling, som Danmark har haft. Jeg er 100 pct. enig i den betragtning, der står om det i redegørelsen.

Med hensyn til det, jeg har været en lille smule inde på om befolkningen, tror jeg nok, det var en overvejelse værd i Forskningsministeriet og også hos ministeren, om man måske på en eller anden måde kunne gøre befolkningen mere bevidst om disse ting og også om, hvad forskningen i virkeligheden betyder for vores land. Vi politikere kan selvfølgelig gøre nogle ting, men jeg mener, at med det pr-apparat, en minister og hans ministerium har, kunne man godt og gør det også allerede, efter at vi har fået et Forskningsministerium, på forskellige områder gøre forskning synlig i det danske mediebillede.

Så står der noget i redegørelsen om, at Danmark præsterer omkring 1 pct. af forskningen i verden. Det er nok svært at måle, men o.k. det kan være 1 pct., det kan være 1,2, og det kan sikkert også være 0,8 pct. Det er heller ikke så væsentligt, men jeg synes alligevel, at uanset om det er det ene eller det andet, er det utrolig flot, at et lille land på 5 millioner mennesker ligger på så højt et stade.

Prioriteringen var jeg lidt inde på, og dér tror jeg nok, det er meget vigtigt, at både ministeren og hans ministerium også bakker op bag de folk, der skal foretage denne prioritering, og det håber og tror jeg på foregår helt efter – om man kan sige – bogen.

En ting, der har været meget lidt fremme i debatten i dag, og jeg synes, der står meget lidt om det i redegørelsen, vil jeg så runde af med. Det er om den danske forskning koblet sammen med den internationale forskning. Dér har jeg altså den grundopfattelse, at på en lang række områder er det et spørgsmål, om Danmark måske skulle ofre lidt flere kroner på international forskning, for der er vel ingen grund til, at hvert land forsker på alle fronter.

Det kan være, at ministeren, når han nu formentlig skal runde denne debat af, kunne sige noget om, hvad ministerens tanker er om internationalt samarbejde. Jeg har måske ikke læst alle detaljer i redegørelsen, men jeg læste i hvert fald et eller andet sted, at hvis vi sender forskere til udlandet, kommer der også nogle hertil; jeg fik ikke sådan rigtig opfattelsen af, om der lig-

ger en meget struktureret plan for samarbejde mellem Danmark og andre lande på dette vigtige område, men det kan være, forskningsministeren kan sige lidt om det.

Jeg vil bare slutte med at sige, at i Dansk Folkeparti vil vi holde et vågent øje med det her, og vi vil også i partiet være positive over for fortsat at følge, om der sker en positiv udvikling til glæde og gavn for det danske folk.

Forskningsministeren (Frank Jensen):

Tak til ordførerne for en konstruktiv og positiv modtagelse af regeringens redegørelse om forskningspolitikken. Der er blevet sagt mange positive ord om forskningens betydning og forskningens ansvar for samfundets udvikling. Også den konservative ordfører fik sagt mange positive ord om den frie forskning, og selv om den konservative ordfører ikke har haft tid til at være til stede i salen i den seneste tid, vil jeg sige, at sådan var det også i de 10½ år, hvor De Konservative havde ledelsen af regeringen her i landet. Da sagde de også mange positive ord om den frie forskning, samtidig med at den daværende undervisnings- og forskningsminister hvert år skulle skære 2-3 pct. i de frie bevillinger og overføre dem til finansministerens kasse. Man sad og legede stilleleg i den daværende regering, men man talte stadig væk pænt om den frie forsknings betydning. Nu leger man ikke bare stilleleg, nu har man mange pæne ord tilovers, men har ikke tid til at følge dem op.

Sådan har den nuværende regering det ikke. Vi lader det ikke bare blive ved pæne ord. Vi omsætter dem også i handling, og det gør vi, fordi forskningen har en stadig stigende betydning for det danske samfunds muligheder for at udvikle sig kvalitativt, ikke bare økonomisk, men også kulturelt, sundhedsmæssigt, i det hele taget velfærdsmæssigt.

Men også erhvervsøkonomisk, beskæftigelsesmæssigt får forskningen stigende betydning for det danske samfund som velfærdssamfund, og det gør den, fordi vi lever i en stadig stigende international konkurrence. Det er vigtigt, at Danmark finder sin plads, og regeringen er ikke i tvivl om, at Danmark skal være et vidensbåret samfund og have en vidensbåret økonomi.

Det er ikke nok bare at tale om det. Det skal også omsættes i handling, og det har vi gjort, som også den socialdemokratiske ordfører, fru Sonja Mikkelsen, var inde på, i form af stigende bevillinger hvert eneste finansår. Siden den nuværende regering tog over, har der været yderligere store økonomiske midler til dansk

forskning for at øge kvaliteten og sikre, at forskningen kunne udvikle sig.

Men ekstra penge alene er ikke nok, og derfor skal vi have et ordentligt forskningsberedskab, og vi skal have sammenhæng i vores forskningspolitik. Forskningsministeriets og mine bestræbelser går i al beskedenhed ud på at sikre, at der kommer sammenhæng i den samlede danske forskningspolitik.

Flere ordførere har været inde på, hvordan vi i virkeligheden kan stimulere dansk erhvervsliv til at øge sit engagement i forskningen. Alle ordførere har talt pænt om nødvendigheden af at sikre, at dansk erhvervsliv fik et øget engagement. Vi erkender i regeringen, at i kraft af den erhvervsstruktur, vi har, som primært består af små – det siger vi sådan for at kunne bevare vores selvrespekt – og mellemstore virksomheder, men mellemstor i Danmark er jo målt med tyske og svenske alen små virksomheder, kan de ikke reservere mange ressourcer til selvstændige store forskningsinitiativer. Derfor er det nødvendigt med et tæt samspil mellem den offentlige og den private sektor, når det drejer sig om den private sektors innovation, forskning og teknologiske fornyelse.

At vi også gør noget ved det i virkelighedens verden, illustrerer den række initiativer, der er taget. Lad mig bare trække et frem, som også er nævnt i den næste redegørelse, vi skal behandle, på side 18, Center for IT-forskning. Det er et godt eksempel på, hvordan vi i et samspil med universitetsforskningen, den offentlige forskning og erhvervslivets forskning har fået defineret nødvendigheden af at øge dansk kompetence og dansk forskningsmæssigt beredskab, når det drejer sig om softwareteknologi, en teknologisk fornyelse, som ikke nødvendigvis alene skal finde sted i de sædvanlige IT-baserede redskaber, vi bruger i dag, f.eks. den personlige computer, men i høj grad i hele den fremstillingssektor, vi har i dansk industri. Der er det apparaternes optimering, og både ud fra energibesparelshensyn, ud fra et miljømæssigt hensyn og også ud fra et kvalitets hensyn til produkterne skal man kunne anvende software i produktet eller i produktionsprocessen. Her går vi ind, finder frem til, hvordan vi med de bedste miljøer i dansk universitetsforskning, sektorforskning, kan knytte bånd, samarbejdsaftaler, kontrakter mellem universitetsforskningen og erhvervslivet, og derfor har vi etableret et center med offentlige midler på 140 mio. kr. og har en klar forventning og også tilkendegivelser fra

dansk erhvervsliv om, at man er klar til selv at gå ind med finansiering i størrelsesordenen 40 pct.

Det bygger på noget for noget-princippet. Det bygger på, at skal vi trække den private sektor med, skal vi stimulere, men det er noget for noget. Det er gensidig respekt og ansvar, der ligger både i den private sektors og i den offentlige sektors forskning, for at sikre, at vi får den videnovertførsel fra de offentligt finansierede forskningsaktiviteter både i universitetsverdenen og i sektorforskningsverdenen. Noget for noget er et instrument, et princip, som vi i øvrigt har tænkt os at bygge videre på i de kommende finansår for at sikre, at vi udnytter de samlede ressourcer bedst muligt, og at den private sektor følger med, når den offentlige sektor øger sin forskningsindsats.

Flere, ikke mindst Venstres ordfører, har peget på, at det var nødvendigt med overpartistiske fradrag. Lad mig sige til det, at nu har vi ikke længere bare sådan en ideologisk tilgang til det overpartistiske fradrag, nu har vi også en undersøgelse, der viser, at erhvervslivet, primært de små og mellemstore virksomheder – og jeg forstod, at Venstres ordfører var meget optaget af de små og mellemstore virksomheder – har sagt, at den overpartistiske fradragsordning, der har fungeret indtil 1. januar indeværende år, bør omlægges til at være tilskud. Hvad er det, der er problemet ved det overpartistiske fradrag? Det er likviditetsforskydelsen, at man ikke får pengene på det tidspunkt, hvor man afholder udgiften, og det kan være vanskeligt for små og mellemstore virksomheder. Mange af de små og mellemstore virksomheder, som er innovative og forskningstunge, betaler faktisk ikke skat af den gode grund, at de bruger en meget stor del af deres overskud til at reinvestere i forskning og fornyelse, og når man ikke betaler skat, kan man ikke få andel i fradrag. Af den grund har vi ikke længere bare en ideologisk holdning til det her, vi har også et konkret ønske om, at skal det her øge den private sektors forskningsmæssige engagement, er det overpartistiske fradrag ikke et instrument.

Mange lande, der i øvrigt har brugt det til at fremme deres nationale forskning med, har fået nogle statistisk pæne tal, men realiteten har været, at man bare overfører udgifter fra et område til at kalde det forskning, og så får man høstet et overpartistisk fradrag. Derfor er regeringen ikke tilhænger af at anvende det som et generelt instrument; vi er tilhængere af samar-

bejdsaftaler, der bygger på centerkontrakter, på konkrete kontraktlige aftaler mellem den offentlige forskning og den private forskning om at øge aktiviteten og samspillet.

Det er det samme, når det drejer sig om det THOR-projekt, som hr. Bruno Jerup var inde på. Hvad er det for noget? THOR-projektet er et middel til at sikre, at vi får plejet talentmassen blandt yngre forskere, unge, der er på vej ind i dansk forskning, og givet dem troen tilbage på, at forskningen har en stor betydning for vores muligheder for som samfund at skabe ny viden, der grundlæggende kan forandre de vilkår, der er, både i måden, hvorpå der bliver produceret på, og de i produkter, der kommer frem til markedet med deres indhold af teknologi og teknologisk fornyelse. THOR-projektet er midlet til at sikre et tæt samspil mellem dynamiske og dygtige unge forskningsmiljøer, der er spirende, men som ikke har økonomisk kraft nok til også selv at kunne øge samspillet med deres omverden og med den private sektor. Derfor vil vi arbejde videre med THOR-projektet, også i forbindelse med forberedelserne til det kommende års finanslov.

Det er en nødvendighed, at vi får vendt den negative udvikling, der har været i de unges søgning til naturvidenskab og teknik. Det er en nødvendighed, at vi får øget unges engagement, ikke blot når de står og skal vælge endeligt, hvilke fag de skal afslutte deres uddannelsesforløb med, men hele vejen igennem vores uddannelsesforløb. Derfor har vi også fra regeringens side, da vi gennemførte en ny folkeskolereform, lagt afgørende vægt på, at folkeskolen fik fastholdt børns og unges helt naturlige nysgerrighed og interesse for naturvidenskabelige og tekniske fænomener, og derfor har vi indført faget Natur og Teknik fra første klasse. Den nysgerrighed og den interesse skal fastholdes hele vejen op igennem uddannelsesforløbet til den dag, hvor de står og skal vælge deres fag. Igennem sådan en sammenhæng mellem forskningspolitik og uddannelsespolitik er regeringen helt klar over, at her har Folketinget og regeringen et stort ansvar.

Flere har været inde på en vigtig balance mellem basisbevillinger og programbevillinger. Jeg er enig i, at det er vigtigt, at der er frie midler i dansk forskning. Uden frie midler ville vi ikke have garanti for, at vi også kunne få store nye erkendelser, stor ny viden, der kan give de store innovationer luft under vingerne. Så det er vigtigt, at der er en balance mellem basis- og pro-

grambevillinger, det er vigtigt, at universitetsforskningen og sektorforskningen gennem deres basisbevillinger har et beredskab, der sikrer en langsigtet videnopbygning, og som også giver inspiration til at bruge deres basisbevillinger til at anlægge en egen prioritering, der bygger op, hvor man har sine styrkepunkter i en international forskningsverden, dér, hvor man selv er i front. Det er vigtigt, at der her er et eget ansvar for dansk forskning til at sikre den prioritering.

I dag er, kan man en gang imellem få indtryk af, programbevillingerne helt dominerende. Jeg skal sige fra den nyeste forskningsstatistik, at basisbevillingerne i dag udgør 59,4 pct. af de samlede offentlige bevillinger til forskning, og ud af de 40,6 pct., der går gennem programbevillinger, skal man være opmærksom på, at programbevillinger ikke nødvendigvis er ensbetydende med, at der ikke er grundforskning. Det er en meget stor del af programbevillingerne, der er direkte rettet mod en styrkelse af grundforskningsmiljøerne.

Netop fordi forskningsmiljøerne selv er kommet og har sagt til regeringen, til Forskningsministeriet eller til andre ministerier, at her har brug for, at der lægges ekstra penge, for her har Danmark noget, der er i international klasse, og her kan vi ikke acceptere, at pengene alene smøres ud i samme tynde lag over hele skiven, skal vi have et tostrengt forskningsfinansierings-system. Det er en klar nødvendighed for at sikre nyskabelsen i forskningen og også for at sikre, at vi har et bevillingssystem, der lægger ekstra penge dér, hvor Danmark har en international rolle at spille, fordi vi er et internationalt førerfelt.

Den nationale strategi er netop redskabet til at sikre, at vi fortsat kan være i en åben dialog om, hvordan Danmarks prioritering skal være. At der i dag sker prioriteringer, er ikke nogen overraskelse for Folketingets 179 medlemmer. Det gennemfører vi hvert eneste år i december måned, når vi trykker på henholdsvis de grønne, de røde og de gule knapper her i Folketingsalen. Her lægger vi igennem vores finanslov fast, hvordan prioriteringen af pengene skal være. Jeg vil gerne bidrage til som ansvarlig minister for forskningen, at det grundlag, hvorpå Folketinget trykker på de knapper, bliver bedre, men det kan de 179 medlemmer her i Folketinget ikke skabe alene.

Vi skal have et bedre grundlag for at træffe de rigtige, de kvalitative beslutninger for dansk forskning. Derfor skal vi have en strategi, der

bygger på forskningsverdenens eget ansvar for at meddele Folketinget og regeringen: Hvordan sikrer vi gennem vores prioritering herinde til sidst, at vi kanalisere pengene derhen, hvor vi får mest mulig kvalitet for hver eneste forskningskrone? Hvordan sikrer vi, at vi i øvrigt også kan udfylde vores plads dér, hvor vi har en national betydning, et ansvar for at sikre vores egen kultur, dens overlevelse, dens udvikling?

Så målet med den nationale strategi er at sikre, at det grundlag, hvorpå der prioriteres, bliver langt bedre. Det er, sagt på nudansk, en »bottom-up«-proces, det er ikke en »top-down«-proces. Den nationale strategi står på de piller, som dansk forskning selv skaber.

Flere ordførere har været inde på: Hvordan skal sammenhængen være mellem dansk forskning og den internationale forskning, ikke mindst når det drejer sig om Den Europæiske Unions forskningsaktiviteter, som jo har været under kraftig vækst i de seneste år? Ikke mindst fru Annette Just har været inde på spørgsmålet om den sammenhæng.

Jeg skal sige, at i dag er de europæiske forsknings- og teknologi programmer oppe på 100 mia. kr. Det er mange penge. Derfor har vi også en særlig interesse i og et særligt ansvar for, at det danske engagement i denne sag bliver kvalificeret.

Hidtil har vi været dygtige til at trække penge hjem både til erhvervslivets aktiviteter og til forskningen, til universiteter og højere læreanstalter. Vi har, om jeg så må sige, haft et overskud på vores betalingsbalance. Det er godt. Men vi må ikke bare lade hovedet ligge på puden af den grund. Vi skal i mere offensiv grad forsøge at sætte danske fingeraftryk i forhold til formuleringen af det kommende rammeprogram, det femte rammeprogram for forskning og teknologisk fornyelse i EU.

Det gør vi ved, at vi ved, hvor de danske interesser ligger. Når en dansk forskningsminister i fremtiden skal kæmpe for danske interesser i Ministerrådet, skal den danske minister vide, hvor styrkepunkterne er i dansk forskning, både i den private og den offentlige sektor.

Derfor er den nationale strategi også grundlaget for at sikre, at vi i fremtiden kan øge dansk indflydelse, sikre dansk indflydelse, så den europæiske forskning i langt højere grad også afspejler danske interesser, og at der er en overlappning mellem de prioriteringer, der ligger på europæisk plan, og de interesser, der varetages i dansk forskning.

Fru Sonja Mikkelsen var inde på forskningens eget ansvar, når det drejer sig om etik, og også det, der i den seneste debat er blevet kaldt forskningens videnskabelige uredelighed.

Jeg er enig med fru Sonja Mikkelsen i, at her har forskningen et meget stort ansvar. Ikke al forskning er godt for samfundet. Der er ting, hvorom vi også må sige: Der er grænser for forskningen.

Specielt når der indgår mennesker i forsøg, har vi brug for at sætte grænser. Hvor langt vil befolkningen gå i at give forskning adgang? Det har vi indrettet et lægmandssystem til at sikre. Den lov er nu til fornyet behandling her i Folketinget, og jeg har stor tillid til, at den vil give os muligheder for, at lægmandssystemet i fremtiden kan sikre, at der sættes grænser inden for forskningen, men også, at der ikke skabes myter.

Det er mindst lige så vigtigt, for der kan nemt skabes myter i den informationsstrøm fra medierne, som vi lever i, hvor nye resultater hele tiden forsøges gjort til sandheder. Lad os bare tage det seneste med kogalskaben og med Gaio, hvor der pludselig kom forskningsresultater frem, der viste, at et mejeriprodukt, som danskerne har spist meget længe, pludselig skulle være direkte sundhedsskadeligt.

Og hvad med hele debatten om hormonlignende stoffers indvirkning på vores arveanlæg og reproduktion? Her bliver befolkningen forvirret, hvis den enkelte forsker hver eneste dag vil forsøge at lancere sit resultat på forsiderne af formiddagsbladene.

Her har forskningen et eget ansvar for at give befolkningen korrekte svar på deres spørgsmål og ikke nære frygten yderligere. Ud over det med etikken og lægmandssystemet, når mennesker er forskningsobjekt og indgår som forskningsmateriale, har forskningen et meget stort ansvar for, at der ikke skabes myter, og at der ikke skabes angst i befolkningen.

Når der er tale om direkte videnskabelig uredelighed, har vi haft et udvalg i tilknytning til Det Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, der skulle sikre, at når der var anklager mod enkeltforskere for videnskabeligt fusk, havde man et sted, hvor den slags kunne afprøves i en nærmest domstolslignende institution: udvalget vedrørende videnskabelig uredelighed.

Det er rigtig, som den socialdemokratiske ordfører påpegede, at der i tilknytning til det har været et bredere udvalgsarbejde for at finde frem til, om man også kunne lade dette udvalg

omfatte andre videnskabsområder. Jeg vil gerne drøfte det spørgsmål nærmere med forskningsrådene og vende tilbage til Folketinget og til ordførerne her til efteråret med en drøftelse af, hvordan vi sikrer ikke bare etikken, men også den videnskabelige uredelighed, så den kan håndteres på en holdbar måde, når den slags mistanker eller anklager opstår.

Der var kun ét udsagn undervejs i debatten, der skuffede mig, og det var hr. Kjeld Rahbæk Møllers udtalelser om Forskningsministeriets selvforståelse. Jeg har det sådan, at når den slags kommentarer bliver trukket frem, er der god grund til at lytte efter, men også at finde frem til: Hvad var indholdet? Hvis indholdet var en mistænkeliggørelse af Forskningsministeriets embedsmænd, er der god grund til fra min side at tage klar afstand. Forskningsministeriets embedsmænd kan ikke gå længere end det, den øverste politisk ansvarlige har som sine politiske mål.

Og jeg vil godt sige, at forskningsministeren og Forskningsministeriet ikke har som mål at gøre sig selv til det interessante omdrejningspunkt, når det drejer sig om at vurdere forskningsfaglig kvalitet. Det har vi ikke noget ønske om. Det er forskningsverdenen selv indrettet til, det er deres ansvar, men vi har et klart ønske og et formål, der hedder, at Forskningsministeriet og forskningsministeren skal sikre styrkelse af koordinationen internt i centraladministrationen mellem de enkelte ministerier, så vi undgår overlappinger, så vi undgår spild af statslige og offentlige ressourcer. Det er Forskningsministeriets opgave at sikre, at vi har et sammenhængende forskningspolitisk system, der sikrer kvalitetsudvikling.

Når det drejer sig om det angreb, der var på regeringens mål om kvalitet og relevans, vil jeg sige, at jeg er helt enig, hvis det var det, der lå i SF's ordførers synspunkt. Når det drejer sig om kvalitet, er det en elitær opgave at vurdere, om den ene eller den anden ansøgning er mest båret af forskningsfaglig kvalitet. Det er hverken et administrativt systems eller et politisk systems ansvar at lave den skillelinje mellem forskningsfaglig kvalitet og det modsatte.

Men når det drejer sig om, hvilke forskningsområder vi skal prioritere i Danmark, hvilke der er relevante for Danmark, er det ikke en elitær opgave. Så er det en almindelig samfundsdemokratisk debat, hvor lægmandssynspunktet har lige så stor vægt som forskningssynspunktet – ja, i nogle tilfælde mere vægt. For hvad er det,

de enkelte forskere gerne ser? Det er, at de samfundsmæssige kroner falder ned i deres turban, og sådan vil hvert eneste forskningsmiljø advokere for, at lige netop deres forskningsmiljø skal sikres ekstra penge.

Derfor er debatten om, hvad der er relevant, hvor vi skal lægge de ekstra penge over de kommende år, en almindelig samfundsdemokratisk debat, der skal styrke både det kulturelle, det sundhedsmæssige og også det erhvervsøkonomiske grundlag for det danske samfunds udvikling som velfærdssamfund.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Vel er jeg ikke forsker, og vel har jeg ikke nogen stor universitetsuddannelse, men jeg kan nyde at høre ministerens engagerede besvarelse her.

Jeg blev selvfølgelig begejstret for, hvor begejstret ministeren er for sin egen måde at svare på, men jeg bliver også lidt bekymret indimellem, navnlig når ministeren siger, at vi overhovedet ikke har kommenteret IT-politikken eller IT-forskningsområdet, som er nævnt på side 18.

Jeg ledte og ledte i min redegørelse, som jeg havde her – og det er altså R 17, vi diskuterer, og der er kun 10 sider – og så kom jeg til at kigge på næste punkt på dagsordenen, og det er faktisk redegørelse nr. R 18, der hedder Forskningsministerens IT-politiske redegørelse, og der er mere end 18 sider.

Det er menneskeligt at fejle, og jeg tror altså, vi må have rettet det, så ministeren i hvert fald ikke håner ordførerne vedrørende redegørelse nr. R 17 for, at vi ikke har kommenteret, hvad der står i redegørelse nr. R 18.

(Kort bemærkning).

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Ministeren undrede sig over, at jeg brugte udtrykket ministeriets selvforståelse.

Når jeg bruger udtrykket ministeriet, er det naturligvis ikke for på nogen måde at anfægte, at det er ministeren, der har ansvaret, men det er for at undgå, at bemærkningen kom til at virke som et personligt angreb på ministeren, hvilket ikke var tilsigtet.

Bemærkningen går, som ministeren er fuldt ud bekendt med, på det problem, at Forskningsministeriet konstant fortolker rådene som nogle, der giver råd til ministeriet, og jeg tror, at det var det, OECD snakkede om. Sådan har jeg ikke læst OECD's anbefalinger, og sådan mener jeg

ikke, de bør læses. Det er ikke det centrale. Det centrale er rådernes fondsfunktion, og der har man hele tiden i alt, hvad der kommer derfra – og det er altså så Forskningsministeriet, der sender det ud – overvurderet rådsfunktionen, funktionen at give råd, og underprioriteret det, der efter min mening er det centrale, nemlig at være fonde.

Det var det, jeg ankede over. Jeg har ikke meget at kritisere Forskningsministeriet for; jeg prøvede faktisk at rose det, men jeg finder stadig væk, at den side af sagen er problematisk. Det er ikke første gang, ministeren har hørt det, så synspunktet kan ikke komme bag på ham.

Forskningsministeren (Frank Jensen):

Først skal jeg sige til fru Annette Just, at det *var* side 18 i forskningsredegørelsen, men det var i den trykte udgave af forskningsredegørelsen og ikke i den 10 siders redegørelse, der er omdelt til medlemmerne.

Denne er nu i øvrigt også omdelt til medlemmerne, men der er et meget strikt sideantal, som skal overholdes, når en minister afgiver redegørelser til Folketinget. Derfor er der ikke helt overensstemmelse mellem sidetallet i den trykte udgave og så den redegørelse, som fru Annette Just har brugt som grundlag for sin tale i dag. Det undskylder jeg, og jeg skal være mere præcis i min kildeangivelse næste gang. Men det var altså ikke i IT-redegørelsen; det var i forskningsredegørelsen, hvor der er en henvisning til IT-Centeret for Software Teknologi, som er et forskningsinitiativ.

Til hr. Kjeld Rahbæk Møller: Jeg er glad for, at vi fik – om jeg så må sige – opklaret, hvad der var baggrunden for bemærkningen om kritikken af Forskningsministeriets selvforståelse. Jeg er helt enig i, at forskningsrådenes fondsfunktion er uhyre vigtig, og den er meget vigtigere at få klarhed på i en tid, hvor basisbevillingerne er i vækst. Det er klart, at så vil forskningsrådenes fondsfunktion også skifte karakter. Det er ikke og må aldrig blive forskningsrådenes opgave at fylde huller op, og det har hr. Kjeld Rahbæk Møller og jeg også været enige om tidligere.

Vi vil meget gerne drøfte det; det gjorde vi jo også undervejs i forhandlingerne om forskningsrådsgivningsstrukturen. Vi vil gerne drøfte yderligere, hvordan vi sikrer, at fondsfunktionen i fremtiden kan leve op til de kvalitative krav, som jeg forstod var det, der optog hr. Kjeld Rahbæk Møller. Det optager også mig, hvordan man ved anvendelse af »peer review-

«wing», altså hvordan man ved en klar vurdering af kvaliteten sikrer, at det er kvalitetsbårne projekter og ansøgninger, der bliver imødekommet af forskningsrådene.

Jeg vil også godt lige benytte lejligheden til at sige noget, som jeg ikke havde mulighed for under mit første indlæg, fordi den røde lampe blinkede, og med respekt for formanden skyndte jeg mig at gå ned af talerstolen.

Jeg har beskæftiget mig med forskningspolitik her i Folketinget i 9 år til september som medlem af Folketinget, de seneste 1½ år som minister. Det, der har irriteret mig i de snart 9 års politiske debat om forskningens vilkår, har været, at ethvert synspunkt var lige gyldigt, og dermed blev meget af debatten om forskningspolitikken rammer ligegyldig.

Jeg mener, at vi har et ansvar, at Folketinget og ministeren har et ansvar for, at vi får løftet debatten, så vi finder frem til: Hvad er korn, og hvad er avner, hvor har vi den reelle faktaviden om forskningen og forskningens betydning og forskningens vilkår?

Derfor lægges der også op til – og det vil jeg godt oplyse over for Folketinget – at jeg her, inden Folketingets Finansudvalg lukker inden sommerferien, har tænkt mig at lægge et aktstykke frem om etablering af et udrednings- og analyseinstitut for dansk forskning.

Det skal ikke være noget voldsomt stort institut; det må meget gerne ligge i et i øvrigt forskningsaktivt miljø, men det er vigtigt, at vi får et institut, som har som grundlag at finde frem til statistiske, materielle vilkår, der kan øge kvaliteten i dansk forskning.

Det skal være et uafhængigt udrednings- og analyseinstitut, som altså ikke skal bestå af embedsmænd, og det skal hverken betjene regeringen, Folketinget eller det rådgivende system, men det skal være et uafhængigt forsknings-, udrednings- og analyseinstitut for dansk forskning.

Hvad angår den kønsmæssige debat, som jo meget hurtigt kan få Folketingets medlemmer til at fordele sig i tilhængere og modstandere af kønkvotering, vil jeg sige, at jeg ønsker ikke en debat om kønkvotering. Jeg ønsker en debat om, hvordan vi kan sikre, at det potentiale, vi har for forøgelse af kvaliteten i dansk forskning, bliver brugt.

Det er et problem, at så få kvinder søger ind i forskningen; det er at give afkald på et vigtigt grundlag, et vigtigt potentiale for forøgelse af kvaliteten i dansk forskning, at så få kvinder

søger ind i en aktiv forskerkarriere. Derfor er jeg og regeringen indstillet på, at alle initiativer, der måtte komme fra forskningen, til at øge balancen, til at sikre, at vi får flere kvinder ind, også bliver imødekommet.

Derfor er jeg glad for at kunne sige, at flere forskningsråd faktisk arbejder på den sag, og senest har Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd nu selv ønsket af Ligestillingsrådet at få mulighed for at opslå stillinger, hvor man kan se, at de stillinger altså er målrettet mod at sikre, at der også er kvinder, der søger stillingerne.

Det er ikke noget, der kommer fra oven, det er noget, der kommer fra forskningsverdenen selv, og det har jeg i øvrigt tænkt mig at angive en positiv holdning til, så vi sikrer, at vi får rettet op på den ubalance, som jo har optaget Folketinget igennem ganske mange år, og hvor resultaterne har været alt for få. Der skal sikres en bedre balance mellem kønnene.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jamen så er jeg nødt til at sige til ministeren her på falderebet, at Fremskridtspartiet fundamentalt er modstander af, at man skal oprette stillinger for at sikre kvindelige forskere.

Jeg vil meget gerne stå som den, der respekterer forskere uanset køn. Jeg synes, det er foragteligt, hvis mænd eller kvinder kan stille sig op og sige, at det ene køn skulle være bedre til at forske end det andet. Jeg vil tro, der er en utrolig masse emner, hvor kvinder er bedre end mænd, og så skal vi heller ikke have kønskvotering dér.

Ministeren siger godt nok: Jeg vil ikke have kønskvotering. Ja tak, men samtidig siger han, at han vil have målrettede stillinger for kvinder. Det er en utidssvarende indstilling, som jeg tror ministeren er blevet påduttet af visse andre i det parti, han kommer fra.

(Kort bemærkning).

Sonja Mikkelsen (S):

Vi har jo igennem mange år kunnet registrere en vældig udvikling i ligestillingen imellem mænd og kvinder i det danske samfund. Det har vi kunnet registrere i den offentlige sektor, vi har kunnet registrere det i virksomheder. Vi har også registreret, at virksomheder i høj grad gør en indsats for at tiltrække kvinder til stillinger, hvor man tidligere traditionelt udelukkende tiltrak mænd, bl.a. for at gøre rekrutteringsgrundlaget for lederne i virksomhederne bredere. Man har erkendt, at også kvinder har en plads i den

sammenhæng og også kan være til fordel for virksomhederne.

Vi ved, at masser af kvinder, der er dygtige kandidater, af forskellige årsager ikke søger videre som forskere, selv om de har potentialer til det, og selv om de ville være yderst velkvalificerede til det. Det skyldes nogle mekanismer, som somme tider kan være svære at få øje på, usynlige mekanismer, som vi skal arbejde med, og som man også arbejder med på de videregående uddannelser.

Man har måske nok ikke gjort nok. Man ved måske heller ikke helt præcis, hvad det egentlig er, der holder kvinderne væk, om det er miljøet, om det er dem, der rekrutterer, som af en eller anden årsag er blinde på det ene øje i forhold til de kvindelige kvalifikationer. Men det, der er dybden i det her, er jo, at de kvinder, der fravælger en forskerkarriere, eller som bliver fravalgt af forskellige årsager, udgør et potentiale, et dygtigt, velkvalificeret potentiale, som går tabt for den danske forskningsverden.

Vi har ganske enkelt ikke råd til fortsat at acceptere, at det er sådan. På den måde får vi jo de næstbedste mænd, hvor vi kunne få de bedste kvinder, og det er det, indsatsen helt centralt drejer sig om, når vi taler om ligestilling.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg håbede da også, at jeg kunne få fru Sonja Mikkelsen op på talerstolen, for jeg ved jo godt, hvem det er, der står bag udtalelser som disse.

Når fru Sonja Mikkelsen siger, at når man nu er begyndt at ansætte kvinder, er det, fordi man er begyndt at kunne se, at kvinder har en anden mulighed i det private erhvervsliv. Det kan jeg godt give fru Sonja Mikkelsen meget ret i.

Min opfattelse er, at når man ansætter kvinder, er det, fordi det er den bedste mand til jobbet. Ja, jeg bruger udtrykket den bedste mand til jobbet, fordi jeg heldt ærligt mener, at i det private erhvervsliv, som det også burde være i det offentlige, er vi alle sammen mennesker, når vi bliver ansat til et job. Derfor bør der ikke være forskel, og jeg tror ikke på, at man bliver fravalgt til et job.

Men til gengæld har fru Sonja Mikkelsen evig ret i, at der er nogle, der fravælger, altså kvinder, der selv fravælger at gå videre. Og jeg behøver vel ikke at sige, at der er én væsentlig forskel på kvinder og mænd. Det er jo altså, at det er kvinderne, der får børnene.

(Kort bemærkning).

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Først og fremmest vil jeg erklære mig enig med fru Sonja Mikkelsen. Jeg skal bare oplyse, at der faktisk er nogle, der har gjort noget for det. På naturvidenskab i København, på DTU og på AUC har man faktisk forsøgt at få flere kvinder ind. Det har de sandelig også hårdt brug for, for det er kønsmæssigt utrolig skævt sammensatte arbejdspladser.

Det, de gør, er ikke at opslå stillinger udelukkende til kvinder, det er en dårlig idé, men det er at opslå det, der hedder postdoktorale stillinger, det vil sige midlertidige stillinger, for at give kvinder en chance for at kvalificere sig til et permanent job, og når det er sket, kommer de ind på lige fod selvfølgelig. Det skal enhver.

Jeg mener, at det er den slags ting, vi skal have mere af. Det er også det, jeg tror at ministeren lagde op til. For det første går vi nemlig glip af en meget stor del af talentmassen, cirka halvdelen, når vi ikke har kvinder med, og for det andet er det jo en selvforstærkende proces, for enhver ved, at i samme øjeblik der er en synlig kvindelig forsker, så kommer der en stribe af kvindelige forskerstuderende, der følger hende. Hvis man kun ser mænd, så kommer kvinderne ikke.

Der er altså også den mekanisme, at mænd tænker som mænd og har lidt lettere ved at se begavelse hos andre mænd end hos kvinder. Begge fænomener virker, og derfor er det altså centralt at få nogle kvinder frem og gjort dem synlige, ligesom det er sket i politik. For få år siden var det jo sådan, at der kun skulle være en kvinde hist og her. Nu er man nået frem til – ikke en jævn fordeling, men noget, der trods alt ligner 2 til 1, og nu er det jo en fuldkommen naturlig ting. Der er ingen, der kunne forestille sig, at vi skulle have en ren mandssal her. Enhver vil vide, at der ville være nogle erfaringer, vi gik glip af, og at vi således fik et dårligt resultat ud af det. Sådan er det også inden for forskningen.

(Kort bemærkning).

Sonja Mikkelsen (S):

Blot den bemærkning, at vi har set, at mange virksomheder aktivt gør en indsats for at tiltrække dygtige kvinder også til deres lederstillinger. Det, der har været problemet i den videnskabelige del af vores verden, er, at der har været fuldstændig mangel på aktivitet for at motivere de dygtige kvinder, som kunne have

en forskerkarriere og et væsentligt potentiale i sig.

Nu er der ved at ske noget rundt omkring, og vi fik for 3 år siden et løfte fra undervisningsministeren om en redegørelse for, hvordan det ser ud, om vi kan se i statistikkerne, at den aktivitet, man har sat i værk, virker, og så må vi jo tage stilling til, om den er tilstrækkelig, eller om nye midler skal tages i brug, for at man aktivt kan begynde i større udstrækning at tiltrække de dygtige kvinder til forskerkarrierer.

Og så skal fru Annette Just jo ikke gøre børnefødsler til en større hindring, end de reelt er.

Forskningsministeren (Frank Jensen):

Jeg skal ikke gøre denne debat om det kønspolitiske meget længere. Det var sådan set ikke den debat, jeg ønskede. Det startede jeg også med at sige. Jeg ønskede, at vi skulle sikre, at vi får udnyttet det kvalitetspotentiale, der er, til at styrke dansk forskning.

Når vi ser på de unges søgning til de videregående uddannelser, der kan føre frem til en forskerkarriere, ser det ikke så galt ud med kønsbalancen. Problemet er, at derefter ser det voldsomt slemt ud. Derfor skal der gøres noget aktivt for at sikre, at flere af dem, der har den kvalitet, også når de kommer til slutningen af deres uddannelse, bliver fanget op og går videre i en aktiv forskerkarriere.

Det kunne være et løft af det videnskabelige grundlag for udvikling af kvalitet i vores samfund. Derfor er det rigtigt, som hr. Kjeld Rahbæk Møller var inde på, at det initiativ, der er taget af forskningsrådene, bygger på midlertidige lektorater, der skal sikre, at stigningen i antallet af kvinder i dansk forskning kan finde sted.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forhandling om redegørelse nr. R 18: Forskningsministerens IT-politiske redegørelse 1996 af 30. april 1996.

(Redegørelsen anmeldt 30/4 96. Redegørelsen givet 30/4 96. Meddelelse om forhandling 30/4 96).